

**Půjčuj, rozmnožuj,
rozšiřuj!**

ČERVENEC 2010

*Sola Scriptura - Jedině Písmo
Solus Christus - Jedině Kristus
Soli Deo Gloria - Jedině Bohu Sláva*

*Sola Gratia - Jedině milostí
Sola Fide - Jedině vírou*

OBSAH

K dobrému je mi to, že jsem pobyl v trápení	1
Jak to může Bůh dopustit?	5
Neviditelný blahobyť a přežraná společnost	12
Tělesní křesťané?	14
Růst do křesťanské dospělosti	16
Filozofie holokaustu	23
Názor normální populace	32
Teze na podporu kreacionismu	32
Když už nelze činit pokání	35
Stvoření a současná veda	41
Neobyčejní lidé	42
Dopisy čtenářů	43

K DOBRÉMU JE MI TO, že jsem pobyl v trápení

Minulý týden (26. 11. 2009) jsem se dozvěděl, že příčinou mých vleklých a bolestivých zdravotních problémů je mnohačetný myelom – zhoubné onemocnění krevních buněk. Musím říci, že mě toto sdělení nepřekvapilo, spíše jsem podobnou diagnózu čekal, protože se můj zdravotní stav žádnými běžnými postupy nelepšil. Moje tušení bylo posíleno podezřením lékaře, který mě poslal na další speciální vyšetření s tím, že příčina může být jakákoliv, včetně nádorového onemocnění.

Myslím, že mě Pán Bůh připravoval na citelnou změnu v životě už dlouho. Před necelým rokem, na konci prosince loňského roku, jsem si vylosoval toto novoroční heslo pro letošní rok 2009:

◆ *Já vím, že můj Vykupitel je živ a jako poslední se postaví nad prachem.*
(Jb 19,25)

Od té doby jsem se několikrát Pána Boha vážně ptal: „Má to znamenat, že letošní rok je tím posledním v mém životě?“ Druhým tématem mého uvažování a modliteb nad vším byl dlouhodobý pocit, že v dejvickém sboru by mělo dojít k nějaké změně, k novému pohybu z Božího Ducha, k nové horlivosti a nadšení pro Ježíše Krista. Věřil jsem, že si k tomu Pán Bůh může použít spíše nového kazatele, než mě. Zároveň jsem cítil, že budu-li

2 ZÁPAS O DUŠI

Bohu ještě nějak sloužit, tak asi jinak než dosud. Pán Bůh na to odpověděl způsobem nečekaným a „předivným“. Co nás může k Bohu přitáhnout více nežli utrpení, ztráta, a riziko blízkosti smrti?

Paradoxně jsem po zjištění diagnózy prožil úlevu a pokoj. Jako bych zažil jakési osvobození. Svým způsobem diagnózu vnímám jako odpověď na své modlitby a hledání. Teď jsem v rukou Božích. Jistě, vím, že přijdou těžké chvíle, krize, pochybnosti, úzkost, fyzická bolest, ale věřím, že jsem se Pánu Bohu neztratil ze zřetele.

◆ *Ať už tedy žijeme či umíráme, patříme Pánu. (Ř 14,8)*

Několikrát v životě mě Pán Bůh vyzkoušel, zda opravdu věřím tomu, co v neděli kážu. Mnohokrát jsem navštívil umírající a sloužil jsem na pohřbech lidí, kteří zemřeli po těžké nemoci. Leckdy jsem si pomyslel, že to přece není fér. Jak to, že oni umírají – a já jsem stále zdravý. To se snadno potěšuje!

Nevím, jak dlouho mě Bůh ještě zachová. Nejsem zatím v bezprostředním ohrožení života a možnosti medicíny jsou jistě mnohem větší, než dříve, ale mohou přijít komplikace, které nemohu předvídat.

Hledání nového kazatele je teď aktuálnější než dřív, a jestliže mi Pán Bůh přidá ještě nějaký čas života, bude to jiné než dosud. Pán mi už prodloužil život o 28 let. Kdyby mě a mého kamaráda v r. 1981 nezachránila ve Vysokých Tatrách Horská služba, už bych dávno nebyl mezi živými. Nemám důvod k depresím ani k pocitům marnosti a nesmyslnosti života. Jako nemocný člověk teď žiji a prosperuji díky práci, péči a odpovědnosti druhých.

Chci Vám ze srdce poděkovat za váš velký a láskyplný zájem o mé zdraví i za vlnu modliteb za mé uzdravení a za požehnání pro celou mou rodinu. Je to pro nás velkým povzbuzením a oporou. Věřím, že toto zastavení poslouží k požehnání a Boží slávě.

◆ *Byl jsem pokořen a bylo mi to k dobru, naučil jsem se tvým nařízením. (E)*

◆ *K dobrémuť jest mi to, že jsem pobyl v trápení, abych se naučil ustanovením tvým.“ (Ž 119,71 K)*

David Wilkerson:

Utrpení je oblast života, kterou nemůžeme ovládat. Je to oblast, ve které se učíme vydat se Boží vůli. Je to výcvikové místo, kde padáme na své tváře a končíme pláčem: „Pane, nemohu to zvládnout.“ On odpovídá: „Dobře. Já to zařídím. Ale všechno mi odevzdej, své tělo, duši, mysl, srdce, všechno. Úplně mi důvěřuj.“

Zvykli jsme si na ten normální, běžný přístup Pána Boha k člověku, na Jeho milosrdenství tak, že s ním začínáme počítat, pak jej začneme vyžadovat a jestliže s námi Bůh nejedná podle našich představ o milosti, začneme se na Pána Boha zlobit a vyčítat mu.

Naše častá zkušenost je taková, že Pán Bůh odpovídá na modlitby později, než si přejeme, jinak, než chceme, opačně, než čekáme, a vždy tak, aby stoupla sláva jeho milosti.

Znám křesťanku, která je doslova spoutaná strachem, obavami a úzkostmi. Bojí se, že děti onemocní, že se může něco stát na silnici, že nebudou mít dost peněz atd. Jistě se cítí jen tehdy, pokud je všechno v pořádku a pokud má všechno pod svou kontrolou. Na radu, že by svůj život měla složit do Božích rukou, odpovídá, že znala mnoho věřících lidí, kteří i když věřili, stejně onemocněli nevyléčitelnou nemocí nebo havarovali v autě. K čemu jim byla jejich víra.

Václav Havel:

Naděje není víra, že to dobře dopadne. Naděje je víra, že to má smysl, bez ohledu na to, jak to dopadne.

Modlíme se za konkrétní věci pozemského života, ale náš životní optimismus má zakotvení ve víře v dobrého a mocného Boha. Učím se dávat Bohu to, co bere

a přijímat od Boha to, co dává. Naše duchovní cesta nevede oklikou kolem utrpení, ale skrze ně. Dovolme utrpení, aby rozbilo naše ego. Aby rozbilo naši představu o životě. Může nás otevřít Bohu, jenže zcela jinému než jsme si dosud představovali. Utrpení samo o sobě nemusí mít smysl, ale když se jím nedáme zlomit, ale přijmeme je jako příležitost podívat se na svůj život novými očima, pak svému utrpení přece dáme smysl. Neztrácejme čas hledáním smyslu toho konkrétního trápení, spíše dávejme smysl našemu dalšímu životu, který byl tím utrpením ořesen. Podstatné není to, co nás potkalo, ale co s tím, co nás potkalo, uděláme. Bez Jeho vůle se nic nestane. Lidé se ale bojí dát k vůli Boží bezpodmínečný souhlas, protože by v ní mohlo být utrpení. Jenže právě ta tělesná nemoc, životní ztráta, zklamání atd., nás vedou k tomu, co je v životě podstatné – přimknout se k Bohu a nechat se jím vést. Co by se mohlo stát, kdybychom úplně ztratili kontrolu nad svým životem? Co se bude dít, když nastane to, čeho se bojíme?

Otto Kladenský

V září 2000 jsem se v Ekvádoru setkal s mužem, který byl 20 let úspěšným zástupcem významné zahraniční firmy. Vedlo se mu skutečně dobře. Ale pak, za určitých okolností, které neznám, mu Pán Bůh jeho úspěšné postavení vzal. V krátké době se stal obyčejným člověkem s průměrným příjmem. Když na to vzpomínal, několikrát při tom zopakoval známé věty, které vyslovil Job, poté, co o všechno přišel:

- ◆ ... *Job... padl k zemi, klaněl se a pravil: ...Hospodin dal, Hospodin vzal; jméno Hospodinovo bud' požeňáno.* (Jb 1,20)
- ◆ *Tu máme od Boha přijímat jenom dobro, kdežto věci zlé přijímat nebudeme?* (Jb 2,10)

Teprve až řekneme nejen to, že Bůh nám dal, ale také to, že Bůh nám vzal (!), budíž

jeho jméno požeňáno, jsme skutečně svobodní. Náš život je pevně srostlý s věcmi, materiální i nemateriální povahy, bez kterých si život ani nedokážeme představit. Je to naše vlastnictví, náš poklad, naše právo, náš život, naše rozhodování, naše svoboda, naše všechno, prostě to, co držíme v rukou. Lidé mají svůj vysněný svět, který chtějí získat. Bylo by to úžasné, kdyby nám ten svět ležel u nohou. Nikdo by nám na něj nesměl sáhnout! A přiznejme si, bojíme se, aby nám na náš svět nesáhl Pán Bůh. Co bychom si pak počali? Co by nám zbylo? Tady má své kořeny strach ze ztráty. Co by nám zůstalo? Lpíme na tom, co nám má jenom sloužit.

Když se stane něco nepředvídaného, s čím nepočítáme, je třeba se ze všeho nejdříve modlit, jestli tím Duch svatý něco nesleduje. Možná to bude příležitost k našemu růstu. Člověk duchovně roste když se podřídí svrchované Boží vůli bez reptání, nervozity a odmouvání. On je Pánem a jeho plány jsou důležitější než ty nejlepší plány naše. Ať se stane cokoliv, Bůh nad tím neztratil kontrolu. V tom nás může naplňovat Boží pokoj. A Boží pokoj je důkazem opravdovosti našeho křesťanství. Společně se na Boha a nenárokujeme si žádné zázraky. Napjatě však čekáme jak nás Bůh povede. Bible říká: *Neklesej na mysl. Podvoluj se kázni. Nehněvej se na Boha, nereptej a přijímej vše jako z Božích rukou.* Někdy k nám Bůh mluví jasně, zřetelně, tak, že Boží řeč nemůžeme přeslechnout. Někdy smysl toho, co Bůh činí a říká, vědí jen někteří, kterým to Bůh dal pochopit: „*Kdo to může pochopit, pochop!*“ V některých případech se smysl Božího jednání v tomto světě nikdy nedozvíme, ale vždy je to vhodná chvíle k hodnocení svého života i vztahu k Pánu Bohu. Cílem Božího jednání je **Boží sláva**. To je ten slavnější motiv a cíl. Jan Kalvín často opakoval: „Jen Bohu k slávě!“ Šel dokonce tak

4 ZÁPAS O DUŠI

daleko, že prohlásil: „Vždyť v posledu není nejdůležitější spása člověka, ale Boží čest!“ „*Tak bude oslaveno jméno našeho Pána Ježíše ve vás a vy v něm podle milosti našeho Boha a Pána Ježíše Krista.*“ Proto se potřebujeme od Pána Ježíše naučit modlitbu odevzdání:

- ◆ *Otče, chceš-li, odejmi ode mne tento kalich, ale ne má nýbrž tvá vůle se staň. (Lk 22,42)*

Modlitba odevzdání znamená v životě vždycky zlom. V ní už nejsou zatáté pěsti, výčitky, sebelítost, hořkost, ale naopak osvobodivé vydechnutí. Není to jednoduché, ale bez tohoto zlomu člověk nemůže duchovně růst. Jsme-li vedeni Duchem, ve zkoušce se podvolíme Bohu a snažíme se růst v poznání Ježíše. Jsme-li vedeni svou hříšnou přirozeností, řekneme, že to je ale smůla, to musíme nějak vyřešit, nebo ještě hůř, obrátíme se proti Bohu a zahořkneme. Hledejme především to, co má Pán Bůh s námi ve svých plánech s vědomím, že „Všechno je v Božích rukou, záleží jen na nás, nakolik své starosti vložíme na něho.“ Jedinou skutečnou zárukou a jistotou ohledně budoucnosti, zdraví, možnosti atd. je to, co sice my nevidíme, ale Pán Bůh ano. Když své problémy neobracíme proti Bohu, ale vyléváme je před ním a obracíme s k Němu, krizí nikdy neztrácíme, ale získáváme. Propracováváme se k hlubšímu poznání a vnitřnímu ozdravení. „Dobře, že jsem pobyl v trápení“. Cokoliv přitahuje člověka blíže k Bohu je pro jeho dobro:

- ◆ *Milujícím Boha všechny věci napomáhají k dobrému. (Ř 8,28)*

I když Pán Bůh někdy odnímá „dobré“ ve smyslu vnějšího blahobytu a sesílá „zlé“ ve smyslu utrpení, je v tom vždy obsaženo požehnání. To je pro člověka dobré, protože dostává příležitost k nápravě a růstu, je posilován ve víře, naději, trpělivosti a poslušnosti. Proto je důležitější soustředovat se více na Boží věrnost než na bouře kolem nás.

Ladislav Kubíček napsal jistě ženě, která žádala o radu v jedné složité životní situaci tato slova:

Svou situaci sis nevymyslela. Je to Jeho záležitost, tak když tě už do toho namočil, ať ti dá rady a svou sílu – má ji dost!

Některé biblické texty, které jsou pro mne „živé“:

- ◆ *Kdo nás odloučí od lásky Kristovy? Snad soužení nebo úzkost, pronásledování nebo hlad, bída, nebezpečí nebo meč? (Ř 8,35)*

Nic a nikdo nás od lásky Kristovy neoddělí. Podle toho jak vidíme a vnímáme vztah Pána Boha k nám, tak potom prožíváme různé události života. Stane se ti podle tvé víry! Nevěříš, že tě Bůh miluje a že všechno ti slouží k dobrému? Pak se stane všechno problémem. Věříš v Boží lásku, která se dokázala na kříži? Pak všechno bude příležitostí Pána Boha poznat ještě lépe.

- ◆ *Jsem jist, že ani smrt ani život, ani andělé ani mocnosti, ani přítomnost ani budoucnost, ani žádná moc, ani výšiny ani hlubiny, ani co jiného v celém tvorstvu nedokáže nás odloučit od lásky Boží, která je v Kristu Ježíši, našem Pánu. (Ř 8,38–39)*

Láska našeho Pána Ježíše je silnější a pevnější než všechno ostatní, co mě ohrožuje. Ani konec pozemského života, ani sám život se svými problémy, ani duchovní mocnosti, ani přítomné potíže a starosti, ani nejistota budoucnosti nás nemohou odstavit od lásky Kristovy. Ani dobrá ani špatná věc nás od lásky Ježíše Krista nedokáže oddělit. Tak jak vidím vztah Pána Boha ke mě, tak potom prožívám různé události v životě. Stane se ti podle tvé víry! Kdo nevěří, že ho Bůh miluje, a že mu (když Boha miluje) musí všechno sloužit k dobrému, pak bude pro něj všechno problém. Ale kdo věří v Boží lásku, která se dokázala na kříži, pak pro něho bude všechno příležitostí nechat se

překvapit Boží pomocí a vedením. Nemusíme se starat dopředu, vše je v Boží režii. Já sice nevím co se mnou bude zítra, ale stačí mi, že to ví On. Nevěřím v Boha, který je jen někde vysoko „nade mnou“, ale především v Boha, který je v Duchu svatém „se mnou“.

◆ *Vždyť já jsem nejmenší z apoštolů a nejsem ani hoden jména apoštol, protože jsem pronásledoval církev Boží. (1 K 15,9)*

„Nejsem hoden“ a přesto jsem toho tolik dostal. To je nejlepší začátek a také „duchovní klima“ života víry. Raději vždy pokorně, protože jenom za tohoto předpokladu můžeme doufat v Boží milost. Nové věci v životě víry začínají od nuly. Nemám se čím před ním pochlubit. Nejsem ten nejdůležitější. Nemusím nikomu nic dokazovat. Na Boží milost nemám nárok. Mohu jen poděkovat. A upřímná vděčnost – to je skutečná chvála, vzdávaná dobrému Bohu.

◆ *Víme, že těm, kdo milují Boha, všemchno napomáhá k dobrému – totiž těm, které povolal podle svého záměru. (Ř 8,28)*

Kdyby Pán Bůh nebyl svrchovaný, tento verš by se musel upravit: těm, kdo milují Boha, někdy něco napomáhá k dobrému. Ale on je Pán. Všechno spěje k výsledkům, které si předem vytyčil. On zachází se zlem tak mistrovsky, že ho dokáže obrátit na dobré. Všechno, co nyní viditelně Jeho vůli odporuje, nakonec nějak využije ke svému cílům. Jak? Nevím a nechci se tím znepokojovat, ale spíše se více modlit a napjatě očekávat.

Pokud se nám zdá, že víme přesně, jak má Bůh jednat, Bůh takovým způsobem jednat nebude (Oswald Chambers).

◆ *On je Hospodin. Ať učiní, co je dobré v jeho očích. (1 S 3,18)*

S přáním Božího požehnání, Váš
– Daniel Heczko, kazatel Církve
bratrské, Praha Dejvice –

JAK TO MŮŽE BŮH dopustit?

Všichni víme, že v našem světě se dějí hrozné věci. Mnoho nocí jsem nespál kvůli válce ve Vietnamu. Bojuje se tam (válka skončila v roce 1975) a já si v duchu představuji tamní obyvatele, kteří tam už dvacet let zápasí o život. Muži, kteří jsou zatčeni kvůli podezření, že patří k Vietkongu (Národní frontě osvobození Jižního Vietnamu, komunistické povstalecké organizaci). Ženy, jimž vojáci zapálí chatrče nad hlavou. Když si to jednou uvědomíme a vidíme tyhle obrazy, stojí před námi otázka: „A co Bůh?“

Tahle otázka se nám vnucuje o to víc, když se nás osobně dotýká. Smím vám říct něco o sobě? Když jsem se oženil, přál jsem si mít šest synů. Bůh mi daroval dva – a oba zahynuli hrozným způsobem. To je věc, přes kterou se nemohu přenést: stále znovu se vynořuje otázka: „Bože, proč jsi mi to udělal? Kde tehdy byla tvoje ruka?“

Nebo myslím na ženu, která umírá na rakovinu, pomalu skomírá za hrozných bolestí. Kdo to prožívá s ní, musí se nutně ptát: „Ano – a Bůh?“

Je mezi vámi jistě mnoho lidí, kteří by teď mohli vyprávět své příběhy a na konci se ptát: „Kde byl tedy Bůh?“

Oblíbený německý básník Friedrich Schiller jednou složil píseň o radosti:

*Radosti, krásná božská jiskro,
dcero z Elysia...*

Pak přichází strofa:

*Bratři, nad stanem hvězdným
musí bydlet milý otec.*

Dnešní člověk je ale v pokušení říci: „Bratři, nad stanem hvězdným nemůže bydlet žádný milý otec!“

Komu se vnucují tyhle otázky: „Kde je Bůh? Proč to dopouští? Proč mlčí k těmto příšerným věcem, které se ve světě dějí?“, přijde možná do bodu, kdy ho napadne hrozná myšlenka: „Možná opravdu

6 ZÁPAS O DUŠI

Bůh není. Možná má ateismus přece pravdu.“

Kdyby to byla pravda, bylo by to příšerné! Pak jsou lidé bestie, zanechané samy sobě napospas. Pak jsme jen ztracené děti. Dneska už nikdo neví, jak ven z chaosu. Všechny národy se vyzbrojují atomovými bombami, a nikdo neví, kam to povede! Polovina světa hladoví, a my nevíme, jak je máme nasytit. Bez Boha jsme přece ztraceni.

Když mi někdo řekne „Jsem ateista,“ odpovídám mu: „Ani netušíte, co tím říkáte. Že nad námi nic není, že jsme tu sami, sami sobě napospas.“ To je děsivá myšlenka. Nic není pro člověka hroznějšího než člověk. Římané měli přísloví: „*Homo homini lupus*.“ Člověk člověku vlkem. Ne, díky Bohu, moji přátelé, o tom vůbec nemusíme pochybovat – i když Bůh často mlčí – že Bůh žije, to je úplně jisté! A když se mne zeptáte, jak si můžu být tak jistý, budu vám vyprávět: měl jsem jednou shromáždění v Augsburgu o půlnoci ze soboty na neděli. Byli tam samí opilí lidé, které jsme našli na ulicích. Sebrali jsme je a uspořádali pro ně shromáždění. Mí přátelé jezdili po městě a zvali ty, které našli. To vám bylo shromáždění!

Když jsem začal mluvit, jeden z nich povstal – měl čepici na hlavě a cigaretu v puse – a zařval: „Žádnej Bůh není!“ Na to jsem se ho zeptal: „Jak to víte tak jistě?“

Poškrabal se za uchem, pošoupl si cigaretu do druhého koutku a křikl: „Jistě neví nikdo nic!“

Pak jsem mu vysvětlil: „Já to vím naprosto jistě, že Bůh žije.“ Znovu vstal a řekl: „A jak to můžete tak jistě vědět?“

„Protože se zjevil v Ježíši!“

Když někdo řekne: „žádný Wilhelm Busch neexistuje,“ tak si na něj došlápnu a řeknu: „Já jsem to.“ A ukážu mu občanský průkaz a on musí říci: „On opravdu je!“ A Bůh – jestli to tak smím říct – si došlápl na naši dobu. On roztrhl nebesa,

rozbil zed' a přišel k nám ve svém Synu, Ježíši Kristu. A proto můžeme vědět, že Bůh žije. O tom nemůže být pochyb. Od té doby, kdy přišel Ježíš, znamená popírání Boha neznalost nebo zlou vůli.

Ale zůstává nám otázka: Když tenhle Bůh žije, proč mlčí ke všem těm hrůzám? Proč nechává lidi umřít na rakovinu? Proč neskončuje s válkou ve Vietnamu? Žádnou otázku jsem neslyšel tak často jako: „Jak to může Bůh dopustit?“

Pokusím se vám dát na tuhle otázku poctivou odpověď: „Já to taky nevím!“ Kdybych teď totiž vystoupil a řekl, že jsem tajný rada Pána Boha a všechno vím, všechno znám, ti chytří mezi vámi by řekli: „Pastore Buschi, tohle ti nevěříme!“

Pastorovi, děkanovi, faráři, těm můžu rozumět, ale Bohu nemůžu rozumět. Bůh, kterému bych mohl rozumět, by byl míň než farář. Dokonce bych chtěl říci: z čeho mám pořád radost, je fakt, že Bohu nikdy nemůžu plně porozumět. To by byl pěkně komický Bůh, kdyby Ho mohl pochopit tak malý duch jako jsem já!

Ale chci ještě něco říci k otázce „Proč to Bůh dopouští?“ Nejdřív musím odstranit několik nedorozumění nebo odklidit suť a rum.

A. Tahle otázka „Jak to může Bůh dopustit?“ může být někdy hrozně hloupá.

Na počátku Třetí říše – tou dobou už jsme dobyli půl světa – byly noviny plné „německé pile, německé síly, německých vojáků a německé hodnotné práce“. Když to později šlo od deseti k pěti, města se topila v troskách a naši hoši umírali po statisících, přicházeli ke mně lidé a ptali se: „Jak to může Bůh dopustit?“

Stále ještě mi v uších znělo: „Německá síla, německá moc...!“ To tedy znamenalo: když se daří, je to naše zásluha. Když se nedaří, může za to milý Bůh.

V Tübingenu žijí vinaři, kteří jsou vyhlášení svými komickými výroky. Prodávají víno ze svých vinic. Když se víno nepo-

vede, postávají u něj a říkají: „Jo, to nechal vyrůst Pán Bůh.“ Když se ale víno pěkně vyvede, říkají: „Moje vlastní výpěstky!“

Když hledáme odpověď na otázku „Jak to může Bůh dopustit?“, musíme velmi zřetelně říci: „Velmi mnoho z bídy v tomhle světě jsou naše vlastní výpěstky.“

Když se v roce 1945 naše města topila v troskách, neudělal jsem snad ani krok, aniž by se mě lidi neptali: „Jak to může Bůh dopustit?“ Odpovídal jsem: „To jsme si sami nadrobili! Bůh nás jen nechal běžet svou cestou.“

Před nedávnem u mě seděla jedna mladá žena a srdceryvně plakala. Její manželství se rozpadlo. Nakonec z ní vypadlo: „A teď tu sedím sama se dvěma dětmi. Nechal mě sedět, ten lump! Jak to může Bůh dopustit?“ Odpověděl jsem jí: „Počkejte, vzal si ho za muže Bůh nebo vy?“

„Ano, ale – já jsem přece nevěděla, co je zač!“

„Modlila jste se předtím: ‚Pane, ukaž mi Tvoji cestu. Pane, dej mi správného manžela!‘ Modlila jste se tak někdy?“

„Ne.“

Tak jsem jí vysvětlil: „Tak běžte sama bez Boha do neštěstí, a nakonec se ještě ptáte: ‚Jak to může Bůh dopustit?‘“

Lidé se velmi často takhle ptají, když se jedná jenom o to, že si musíme snít, co jsme si uvařili. Řekl jsem té ženě naprosto tvrdě: „V Bibli je jedna věta, které se nikdo nevyhne:

◆ *Musíš poznat a vidět, jak je to zlé a trpké, že opouštíš Hospodina, svého Boha, a ze mne strach nemáš. (Jer 2, 19)*

Když se mě ptáte, jaké šance má Němec-ko, odpovím vám touhle větou: „Musíš se naučit,“ říká Pán. „Musíš poznat“, – tak jistě, jako že dvě a dvě jsou čtyři – „jak je to zlé a trpké, že opouštíš Hospodina, svého Boha, a ze mne strach nemáš.“ A když na náš bezbožný národ přijdou další soudy, vysměju se do obličeje každému, kdo se mě zeptá: „Jak to může Bůh dopustit?“

B. V podstatě je tahle otázka špatně položena – to patří k mé odklízecí práci. S touhle otázkou je spojena představa soudního sálu. Sedím na soudcovské židli a na lavici obžalovaných sedí živý Bůh. Obžalovanému je vytýkáno: „Bože, ty jsi vládce nad celým světem a nechal jsi to všechno krachnout. Jak si to představuješ?“

Věříte, že to takhle jde? Že sedíte na židli soudce a Bůh na lavici obžalovaného? Věříte tomu?

V této souvislosti bych chtěl vyprávět jeden milý příběh. Když jsem byl úplně mladý farář, bylo mi dvacet sedm – to jsem měl ještě všechny vlasy – přišel jsem do Essenu. Sotva jsem tam dorazil, vypukla stávka horníků. Je možné to chápat, protože horníci byli mizerně placeni. Na každém druhém rohu stála hospoda, kam dennodenně nosili své peníze. To byly skutečně příšerné podmínky! V mém okrsku – měl jsem tenkrát hornický okrsek – všechno vřelo. Když jdu jednoho dne přes náměstí, na krabici od mydla tam stojí řečník a mluví asi ke stovce mužů. Mluvil a mluvil – ani nevím, co říkal. Najednou ale utne svoji řeč, protože mě poznal. „Helemese,“ říká. „Támhle nám jde jeden černoprdelník!“ – tak se říkalo farářům. „Pojd’ k nám, kněžoure!“

Když mě někdo přátelsky pozve, přijmu pozvání, když je to jenom trošku možné. Tak jsem šel. Byl to nezapomenutelný obrázek. Stál tam tenhle chlapec na krabici od mydla a kolem asi sto mužů. Udělali mi místo. Když jsem už stál před ním, všechna hořkost jeho srdce se vyvalila ven. „Tak ty, kněžoure, říkáš, že je Bůh?“

„Ano,“ říkám, „Bůh žije!“

„Takže,“ on na to, „jestli tenhle Bůh žije, čemuž nevěřím, tak jednou, až umřu, předstoupím před Jeho trůn. A tam Mu řeknu: ‚Bože, ty jsi dopustil, aby děti umíraly hladem a aby se jiní přežírali a nevěděli, co s penězi! Ty jsi dopustil, aby tisíce lidí umíraly na bojištích, dopustil jsi veli-

8 ZÁPAS O DUŠI

kou nespravedlnost na světě, ty jsi dopustil, že se muži ožírají a pak mlátí své manželky, ty jsi dopustil," tak vypočítal všechno možné a uzavřel to slovy: "Pryč s tebou, Bože!"

Když už došel až sem, řval jsem s gusem s ním: „Pryč s takovým Bohem!"

„No teda," řekl, „jste přece farář, ne?"

„Jasně. Pryč s takovým Bohem!"

„Tak tomu už vůbec nerozumím."

Odpovídám mu: „Poslyš, člověče. Slez z té bedny a nech mě mluvit!" Sestoupil a já vystoupil na krabici. Pak jsem mu vysvětlil: „Představ si, člověče Boha, před kterého předstoupíš, otevřeš si hubu a na konci řekneš: ‚Vodprejskni!'. Takový Bůh neexistuje. Takový je jenom v tvé hlavě. Toho sis vymyslel! To je modla! Všichni bohové, které si lidi vymysleli, jsou modly. Takový Bůh, kterého bys mohl obžalovat a kterého chceš soudit, prostě neexistuje! Ale," říkám mu z krabice od mýdla, „je jeden skutečný, živý Bůh. A jednoho dne před Ním budeš stát. A bude se tě ptát: ‚Jak jsi mohl?' Já tvůj život neznám, ale Bůh se tě bude ptát. Pak nebudeš schopen odpovědět ani na jednu z tisíců otázek! A pak se může stát, že Bůh řekne: ‚Pryč s tebou!' Takový Bůh existuje – Bůh, který se ptá, který nás obžalovává a který nás může vyhnat pryč, takový Bůh existuje!"

Je to vůbec hloupost, když se začínáme ptát: „Jak to může Bůh dopustit?" V tom se ukazuje celá šílenost naší doby, že lidi vidí Boha jako bezmocného a neškodného. Možná je tím vinna i církev – nevím – když se pořád mluví jen o „milém Bohu". Měli bychom mít bázeň před Bohem, protože On je svatý Bůh. Jednou před Ním budeme stát všichni. Tehdy budou všechny naše tajné hříchy zjevné. A pak se může stát, že skončíte v pekle. Takového Boha bychom se měli bát. Před Ním nám zůstává každá žaloba vězet v krku.

C. Musím ještě pokračovat v odklizecích pracích. Ted', když už jsme u bodu c, musíte v duchu zařadit čtyřku. Ted'

už je to trochu těžší. Dlouho jsem přemýšlel, jestli to mám říkat na takhle velkém shromáždění. Víte, k odklizecím pracím patří následující:

Otázka „Jak to může Bůh dopustit?" je ještě docela neškodná. Je to totiž tak, že Bůh nejenže věci připouští, On je taky dělá! Bůh činí hrozné věci. Víte to? Chtěl bych skoro říct: „Bůh je tím vším vinen!"

Bylo to 5. března 1945, kdy přišel první velký, hrozný letecký útok na Essen. Celí otřesení vycházíme ze sklepa, všechno hoří. Říkám ženě: „Nedá se tu už dýchat, vezmi děti a utíkejte na volné prostranství!"

Pokouším se hasit, vpadnu do domu, všechno hoří. Všude dokola hoří domy. Obyvatelé utekli. Jsem sám v moři plamenů. Chci přeci jen aspoň něco zachránit, své knížky, věci našich dětí nebo něco jiného. Otáčím kohoutkem – ale žádná voda neteče. Tak tam stojím ve svém milovaném domě a mám hroznou zlost! Ani nevím, na koho. Na Američany, na Hitlera nebo – na Boha?

Najednou mě něco napadá. Možná znáte knihu s biblickými hesly, kterou vydává Jednota bratrská v Herrnhutu, kde je na každý den vybrán jeden výrok ze Starého a jeden z Nového zákona. Toho rána jsme při ranní pobožnosti – naše rodina má totiž každé ráno chvilku nad Písmem – také četli tyhle vybrané výroky. A víte, jaké to zrovna byly? Slovo z proroka Ámose: „Stane-li se ve městě něco zlého, zda nejedná Hospodin?"

„Pane," říkám, „ty jsi zapálil můj dům. To je sice hrozné, ale zároveň uklidňující. Ty to smíš!"

Vyprávěl jsem to jednou jednomu mladému muži. „Bůh vůbec není tak bezmocný a neškodný, Bůh činí hrozné věci." Na to mi odpovídá: „Člověče, jestli je Bůh vším vinen, tak to je v pohodě! Pak je to teda Jeho vina, když hřeším. To je škvělý. Tak si můžu vesele hřešit, když Bůh je tím vším vinen!"

Odpověděl jsem mu: „Jo, můj milý, když ty tak hrozně hřešíš, i tím je Bůh vinen. V Bibli přeci stojí:

◆ *Protože lidé nechtěli vzdát Bohu čest, Bůh je nechal napospas nečistým vášním jejich srdcí. (Ř 1,26)*

Nechal je žít ve lži a sporech v rodinách, ve smilstvu a ve válce.

Že my hřešíme, to je už Boží soud. Když zde sedí lidé spoutaní hříchem, kteří žijí ve sporech se svými bližními – stojíte pod Božím soudem. Vy musíte nenávidět, protože jste Mu nevzdali čest! Už to, že hřešíme, je Boží soud. Toho bychom se měli děsit. „Bůh je vydal napospas, aby dělali, co se nesluší.“ Když si tohle člověk uvědomí, je ten problém najednou daleko, daleko horší. „Pane, ty nás necháváš napospas naší bezbožnosti a mlčíš! Necháváš svět tonout v katastrofách – a mlčíš! A člověk ti zlořečí a žije bez tebe – a ty mlčíš! Pane, v jaké jsme tmě!“

Je to dost tíživá otázka: „Jak to může Bůh dopustit?“ Když o ní přemýšlíme dál, pochopíme, že je třeba Boha se bát, mít bázeň před Bohem. Ničeho se nebojím tolik jako živého Boha.

Jednoho dne jsem mluvil s jedním novinářem. Dlouho se mnou diskutoval, až jsem Mu na rovinu řekl: „Víte, já nerad diskutuju. Je to tak nudné a k ničemu to nevede. Řekněte mi – ano nebo ne – měl jste už někdy strach před Bohem?“

„Ne, vůbec!“ odpověděl, „Strach před milým Bohem? Proč bych měl?“

Na to jsem mu řekl: „Tak už nemusíte dál nic říkat, protože jste ještě nic nepochopil.“

Neštěstím našeho století je, že se už Boha nebojíme. A místo toho, aby se v církvích ze všech kazatelen volalo: „Pozor, Boha je třeba se bát!“, pomáháme, aby se všechno zdálo tak bezmocné a neškodné. Jednoho dne umřeme. Máme jen jeden život. Pak budeme stát před tímhle Bohem, úplně sami. Tehdy nám dojde, co to znamená:

„... vydal nás, nechal nás.“

Tak, teď se musím dál věnovat otázce: „Jak to může Bůh dopustit?“

D. Abych mohl dát skutečně dobrou odpověď, musím znovu do svého kázání zapříst jednu osobní zkušenost. Nejprve musím říci: když se koukám po světě sem a tam, nikde nevidím znamení Boží lásky. Tady je šťastná rodina – a najednou jejich dítě spadne pod auto. Konec. Všechno pryč. Proč?

Rozumíte? Všechno, čemu svět říká štěstí, stojí na hliněných nohou. Má nás Bůh vůbec rád?

Tak, teď vám budu vyprávět svůj příběh. Blížil se konec války a Essen byl znovu zasypan bombami. O tři dny později jsem šel večer po ulici, protože jsem měl v jednom sklepe vést biblickou hodinu. Najednou zakopnu o kus zdi, ale když se podívám blíž, nebyl to kus zdi, ale mrtvý člověk. Mrtvola, která tu už leží tři dny. Napadlo mě slovo z Bible (z proroka Jeremiáše): „Vaše mrtvoly budou ležet na ulicích jako hnůj.“ Děsím se a přemýšlím: „Jak nás Bůh vydal,“ když z jednoho sklepa vychází jeden člověk a jde ke mně a říká: „Přijde vám to hrozně? Ukážu vám něco jiného. Pojdte se mnou!“ Vedl mě do dvora jedné správné budovy, kde býval bunkr. Bomba ho zasykala a všichni tam zemřeli. Toho dne vyhrabali mrtvoly z toho bunkru. Ležely na dvoře. Ženy, vyhublé ženy. Ach, tyhle ženy neměly ani ten nejmenší zájem na Velkoněmecké říši. Ty děti jenom žít. A děti, děti! Viděl jsem před sebou jeden obraz Hanse Thomy, kde děti na kvetoucí louce tančí kolem stromu. A teď tady ležely: hubené ručičky, udušené, s modrými obličejí. Ten muž odešel, padla tma. Slyšel jsem jenom vodu kapající z okapu. Najednou se mě zmocnilo zoufalství – rozumíte tomu? – řekl jsem: „Bože, jak to můžeš dopustit? Můj Bože, ty to dokonce sám děláš! Proč to děláš? Proč mlčíš?“ Můžu jenom říci, jak to bylo. Ve stejném okamžiku mi

10 ZÁPAS O DUŠI

v mysli zazářilo slovo z Bible: „Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něj věří, nezahynul, ale měl život věčný.“ A najednou jsem pochopil: Bůh mlčí, Bůh se skrývá ve tmě. Je tolik tajemství, kterým nerozumím. Ale jako maják září láska Boží. Je tu jeden světlý bod, kde získávám světlo – kříž Ježíše Krista. Neboť Bůh tak miloval svět – tenhle hrozný svět, který na Něj kašle – že dal svého Syna!

Když mi někdo řekne: „O křesťanství nechci nic slyšet!“, můžu mu jen odpovědět: „I pro tebe zemřel Boží Syn!“ Někdo žije až po uši ve špíně, ale přesto smí vědět: Bůh mě tak miloval, že kvůli mně vydal svého Syna na smrt!

Když vůbec nic nevíte, když vůbec ničemu nerozumíte, můžete pochopit aspoň tohle: „Jak moc mě musí Bůh milovat, že vydal svého Syna, svatého Syna Božího, Pána Ježíše, kvůli mně na smrt!“ Lásku Boží nacházím v Ježíšově kříži. Tam umírá Syn Boží za mě. Tam se otvírá pramen, který mě očisťuje od vši viny. On je oběť, která mě usmířuje se svatým Bohem. On otvírá dveře do nebe! Pod Ježíšovým křížem nachází pochybovač, hříšník i samospravedlivý zákoník lásku Boží. Proto to nemá žádný smysl, když kritizujeme: „Proč Bůh dělá tohle a tamto?“ Na tuhle otázku nedostaneme žádnou odpověď. Nejsme Boží tajní radové. Ale chtěl bych vás vzít k ukřižovanému Spasiteli. Kdo Ho našel, už se neptá: „Proč to děláš?“ Kdo skrze Ježíše Krista, má pokoj s Bohem, už se neptá, ale je skrytý v lásce Boží.

Už s lidmi nediskutuji o tom, proč Bůh dělá tohle nebo tamto, říkám jim: „Obrať se k Pánu Ježíši! Hledej Ho, dokud Ho nenajdeš, a dej mu svůj život. Pak najdeš pokoj, odpuštění, milost, štěstí a naději, a staneš se dítětem Božím. Pak už se nepotřebuješ ptát, proč to Bůh všechno dělá. Děti nevědí a nerozumí všemu, co jejich Otec dělá.

Doufám, že jste mi porozuměli. Takováhle téma se vlastně ani nedá v krátkosti vyčerpat. Je to složitý problém. Ale chtěl bych vám k tomu říci ještě dvě věci. Možná cítíte, že tahle moje řeč je osobně zabarvená. Bůh mě tak vedl, že jsem se někdy dostal do strašných temnot a nikde nenacházel světlo – až jsem během chvilky zahlédl tvář Pána Ježíše a z Jeho kříže slyšel slova: „Neboj se, já jsem tě vykoupil, zavolať jsem tě jménem, jsi můj!“

Jsou jistě lidé, kteří právě teď procházejí utrpením. Dnes mi jedna dívka říkala zoufale: „Už nemůžu žít, už nemůžu! Už nemůžu!“ Nebyla to žádná stařena. Její slova přicházela z hloubi její duše, byl jsem tím otřesen. Přemohla mě ta její bolest. Možná i tady jsou lidé, kteří také procházejí temným obdobím a říkají: „Už nemůžu dál žít.“

Víte, že v Západním Německu je více sebevrahů než obětí autonehod? A že polovina sebevrahů jsou mladí lidé do dvaceti let? Kolik zoufalství je mezi námi! Chtěl bych vám ukázat, jaké světlo vychází z Ježíšova kříže. A když jste v temnotě, chci vám říci: nejde o to, abyste pochopili, proč musíte procházet touhle bídou. Ptejte se raději: K čemu je to dobré?

I tenhle bod vám chci ozřejmit jedním příběhem. Už jsem ho tisíckrát vyprávěl, je zaznamenán na všech nahrávkách, ale musím jej ještě jednou zopakovat. Patří sem. Je to jeden z mých nejkrásnějších zážitků, které mám. Jako mladý farář jsem přišel do hornického okrsku. Bylo to tam hrozně, opravdu hrozně! Všichni lidé tam byli ateisté! Ale pak se přeci jen postupně vytvořil okruh mužů, kteří uvěřili. Samí mladí chlapi mezi dvaceti a třiceti. Bůh je přitáhl! Pod vlajkou kříže lidé přišli k víře. Jednoho dne mi řekli moji muži: „Ty, Buschi,“ – všichni jsme si tykali – „v té a té ulici bydlí jeden horník, který se vážně zranil v dole. Kámen mu spadl na páteř. Je napolo ochrnutý.“ Často totiž stačí jen malá rána do páteře a člověk zchromne

od pasu dolů. „Jmenuje se Amsel a je celý zoufalý. Propustili ho z nemocnice, je to mrzák. Zajdi za ním!“

Tak jsem navštívil Amsela. To je srandovní jméno, že? (Amsel je německy kos.) Už je v nebi, tak o něm můžu klidně vyprávět. Když jsem vešel do jeho domu, bylo tam pravé peklo. Nemocný seděl na kolečkovém křesle a kolem něj pár chlapů, hráli karty, kleli, řvali a pili tvrdý alkohol! Když mě uviděli, bylo chvilku ticho, ale pak začali: „Černoprdelník! Černý drozd!“ (Přitom jsem měl světlý kabát – ale to bylo jedno. Taký jsem měl blond vlasy. Ale i tak jsem byl „černý drozd“.)

Pak spustil sám nemocný Amsel. Ještě ho vidím před sebou: byl to velký a silný muž. „Ty zatracený kněžoure! Kde teda byl tvůj Bůh, když mi kámen spadl na záda? Kdyby byl Bůh – copak by to mohl dopustit? Proč mi tohle natropil?“

Bylo to tak hrozné, že jsem ze sebe nedostal ani slovo. Občas můžeme zahlédnout, že peklo začíná už tady. Peklo je svět bez Boha, plné zoufalství. Po tváři mi stékaly slzy, až jsem musel vyjít ven a druhého dne říct mým chlapům: „Poslouchejte, s tím se nedá nic dělat. Tam proti mně stojí takové nepřátelství, že nevím, co si s tím počít.“

Ale tihle chlapi, ti mají takové hrubé, srdečné způsoby. Měli jsme malý sál, kde jsme se scházeli na biblické hodiny. Když jsem přišel příští pondělí na biblickou hodinu – místnost byla nacpaná k prasknutí – přímo přede mnou sedí na kolečkovém křesle Amsel! Chlapi ho prostě přivezli. Ani nevím, jestli se ho předtím ptali. A teď seděl přede mnou, v obličeji měl výraz jako kdyby mě chtěl sežrat. Text toho večera zněl: „Neboť tak Bůh miloval svět“ – ne že nám dá život bez starostí, ne že nás nenechá jíst plody našich hříchů – ale „že dal svého Syna!“

Když v temnotě hledáte světlo, jděte k Ježíši, Synu Božimu! Visí na kříži pro nás, z hříšníků dělá děti Boží, usmíjuje

s Bohem, vykupuje nás z moci světa, dábla a pekla. „I kdyby vaše hříchy byly rudé jako šarlat“ – to je zaslíbení! U Ježíše je odpuštění za hory hříchů. Vstal z mrtvých, žije a je tady s námi v týhle špinavý cimře.

Pondělí co pondělí seděl Amsel na svém kolečkovém křesle přede mnou. Bylo úžasné vidět, jak se jeho obličej týden po týdnu proměňoval, jak se z obličeje plného nenávisti postupně stal naslouchající a jednoho dne pokojný obličej. Je to dlouhý příběh, jak šel s jedním přítelem – ne se mnou – pod Ježíšův kříž a modlil se a vyznal svoje hříchy a uvěřil: Ježíš mě přijímá!

Ježíš přijímá hříšníky, mě taky přijal, nebe mi otevřel, abych k Němu mohl přijít blažený a s útěchou zemřít: Ježíš přijímá hříšníky.

Krátke před tím, než se Amsel odstěhoval z Essenu–Západu – dostal domeček na sídlišti a pak brzy odešel na věčnost – jsem ho ještě jednou navštívil. Tahle návštěva je pro mě nezapomenutelná. Amsel seděl na svém kolečkovém křesle před domem na sluníčku. U domu, ve kterém bydlel, byl schůdek, tak jsem se na něj posadil a zeptal se: „Amsele, jak se ti vede?“

„Jó,“ řekl, „skvěle! Člověče, od té doby, co je Ježíš v mojí rodině, je každý den ... je každý den,“ hledal slova, „je každý den jako den před Vánoci! Od té doby, co mám pokoj s Bohem, se na mě směje celý svět!“ A pak přišla ta krásná věta: „... dokonce i dlažební kostky se na mě usmívají!“ Pak vyprávěl dál: „Víš, cítím, že už nebudu dlouho žít. Smrt ve mně sedí. Ale až přijdu na věčnost, uvidím Boha. Pak padnu před Jeho trůnem, budu Ho chválit a říkat: „Děkuju ti, že jsi mi rozbil páteř!“

„Amsele“, říkám, „zbláznil ses? Jak to můžeš vůbec říct?“

Odpověděl: „Nezbláznil jsem se. Jsem úplně střizlivý a při smyslech. Kamaráde, Bůh mě často volal, ale já jsem

12 ZÁPAS O DUŠI

Ho neslyšel. Dál bych býval běžel do pekla, bez Boha. Ale On zasáhl a ochromil mě. Tak jsem našel Ježíše a lásku Boží, odpuštění svých vin a pokoj s Bohem. Bez toho úrazu bych běžel přímo do pekla!“ Pak přišla věta, kterou nikdy nezapomenou: „Buschi, je lepší jít ochrnutý do nebe, než se dvěma zdravýma nohama skočit do pekla.“

To nebyla žádná teoretická úvaha – přede mnou seděl ochrnutý muž. „Je lepší jít ochrnutý do nebe, než se dvěma zdravýma nohama skočit do pekla.“ Otrásl to se mnou. Na hlučné ulici sedím vedle něho a říkám: „Amsele, Bůh tě vzal do školy, a ty ses něco naučil.“ Dokud se člověk jen ptá: „Jak to může Bůh dopustit?“ ještě se nic nenaučil. „Amsele, ty ses v Boží škole naučil, k čemu jsi potřeboval utrpení. Dotáhlo tě to k Synu.“ Otec ho přitáhl k Synu, k Ježíši, a tak se stal zachráněným dítětem Božím.

Přicházel jsi ke mně, Pane, můj Bože, s utrpením i láskou, aby sis připravil mé srdce, abych se ti cele odevzdal.

Vy všichni jste nějakým způsobem v Boží škole. Taky se učíte? Nechte se přitáhnout k Synu, k Ježíši, ke svému Spasiteli! To je smysl všech těžkostí a temných chvil v životě.

Tímto se blížíme k závěru: když se stanete dítětem Božím, už vás všechno temné a těžké nebude tolik tlačit, protože máte živou naději na věčný život. Když mi jde ze všeho hlava kolem, říkám si: „Človče, vždyť já tady nezustanu. Já jdu do nebe!“ Jenom jak řeknu něco takového, už někdo vstane a říká: „Ach, už je to tady. Faráři jenom utěšují lidi nebem!“

Jednoho dne jsem vstoupil do jednoho domku ve svém okrsku. Všichni tam chlástali. Jeden muž mě pozdravil slovy: „Pane pastore, nebe přenecháváme vám a špačkům!“ Tahle hezká věta pochází ze Zimní pohádky Heinricha Heineho. Na to jsem mu řekl: „To je od vás milé, ale – jak mi můžete přenechat něco, co vám vůbec

nepatří? Pokud vím, vy vůbec nemáte místo v nebi, které byste mi mohl přenechat. Pokud to vidím správně, jste na cestě do pekla. Jak mi tedy chcete přenechat nebe?“

Odpověděl mi: „No jo, faráři jenom utěšují lidi nebem!“

„Fakt? Opravdu to dělají? Já tedy ne. Já vám chci říct: pokud si žijete daleko od Boha, jdete cestou tam, kam se Bůh už ani nedívá. To je ztracenost. Prosím vás, obraťte se! Bůh vás má rád. Poslal svého Syna.“ A pak jsem jim vysvětlil spasení skrze Ježíše Krista.

Ne, já bych nechtěl neobrácené lidi utěšovat slovy o nebi. Na to ani nepomyslím. Ale ti, kteří patří Ježíši, mají zcela jistou naději na věčný život, a už se neptají: „Pane, jak můžeš tohle dopustit? Proč jsi mi vzal moje syny?“ Počkám si. Za pár let, až budu před Ním stát, Bůh mi řekne, proč to udělal.

Skončím slovy Paula Gerhardta a přál bych si, abyste je mohli říkat se mnou.

Tak sice dál budu své živobytí táhnout v tomhle světě, ale nemyslím si, že bych měl zůstat pod tímhle cizím stanem. Dál si pošlapu svou cestou, která vede k mé vlasti, kde mě Otec utěší nade vše pomyšlení.

– Wilhelm Busch –
(překlad Petr Pokorný)

NEVIDITELNÝ BLAHOBYT a přezraná společnost

Denně v našem obchodě prodávám 28 druhů čerstvého chleba. Denně je zhruba třetina lidí nespokojena, že nenajdou ten v pořadí devětadvacátý typ pečiva. Přitom v době svého mládí stejně znali pouze druhy dva. A byli šťastni.

To je jen malý příklad z tisíce maličkostí. Lidé jsou nespokojení, že v lednu neseženou jahody (a když ano, že jsou drahé), že hruškový jogurt je jen ten od Danone a ne ten hruškový od Müllera,

vyděšený chlap volá mobilem od regálu těstovin, že nemají ta kolínka bez vroubků, ale jen ta s vroubkama, jestli nemá skočit do auta a sjet pro ně do sousedního města...

Nejde o to, že by to byl problém jen nějakých rozmazlených Italů – všude v Evropě, včetně Česka, je to podobné. Nepíšu o rozdílu mezi „bohatým“ Západem a „chudým“ Východem – z tohoto rozdílu v praktickém životě zbývá stále více už jen mýtus. Podhorské údolí u Vicenzy je sice z hlediska příjmů zaměstnanců bohatší než řekněme naše Vysočina, zato Praha by ho mohla strčit do kapsy.

Mluvím o materiálním skoku během jediné generace, který je tady obrovský, u nás však snad ještě větší.

Ekonom ČSOB Tomáš Sedláček je sugestivní chlapík, užívá trefné příklady a hovoří o problému společnosti přesytené spotřebou, a přitom stále méně spokojené. Hovoří o dvaceti letech ekonomického růstu, kdy jsme bohatli tak jako nikdy v dějinách. Všichni. Evropané, Italové, i Češi, Američané dokonce dvojnásob. Na dluh. A to že nelze dělat donekonečna.

Ekonom Sedláček lidem doporučuje půst. Vládě ovšem radí rozpumpovat růst. Z hlediska makročísle jsme bohatli a často si žili nad poměry. To se spoustě lidí nezdá.

Kam se skryl ten blahobyt z mikropohledu všedního života? Máme ve všem větší výběr. Jednotlivé věci jsou výkonnější a pracujeme na ně méně než kdysi. Problém je v tom, že je nesrovnatelně více příležitostí k utrácení.

Jídlo

Před 20 lety na něj padla až polovina rodinného příjmu. Dnes je to třetina, čtvrtina. Ovšem až další čtvrtina dnes padá na komunikace (mobil, internet, kabelová TV), o čemž se kdysi ani nesnilo.

Nebo drogerie

Ze svého dětství pamatuji mýdlo a šampon. Nic víc. Dnes máme u vany na každý

typ vlasů speciální šampon, dále kondicionér a balzám, pěnu do koupele, sůl do koupele, tekuté mýdlo na ruce, sprchový gel na tělo, tělové mléko a zvlášť šampon na intimní partie.

Sportovní pomůcky

Dříve jsem drandil na univerzálním kole v trenýrkách nebo teplácích. Dnes je na hory mountain-bike, na asfalt rychlostní kolo s karbonovou vidlicí, cyklistické kalhoty s vycpaným rozkrokem, cyklistické triko s odsáváním potu, cyklistické boty s klipsnou, cyklistické rukavice, přilba a cyklistické brýle. Zvláštní speciální sadu oblečení potřebujete do posilovny, na běhání, na lyže nebo skateboard.

Když jsem jednou vstoupil ve starých trenýrkách do posilovny... no, vypadal jsem v tom specializovaném spolku dost divně...

Nová kancelářská vrstva

Speciálním případem je tzv. „nová kancelářská vrstva“. Jde o mladou a střední generaci pracujících v kancelářích v Praze, ale i větších krajských měst, která má vesměs slušné příjmy a jejíž životní styl se nejvíce blíží evropskému průměru. V konzumu. Víím, o čem mluvím, sám jsem do její pražské varianty deset let patřil.

Jezdí na lyže do Alp, za teplem k Rudému moři, do Tunisu nebo Španělska, případně si během roku odskočí na víkend do nějakého evropského města (když jsou ty letenky teď tak levné...). Mobil, notebook, přehrávač MP4 a další nezbytnosti mění méně než za dva roky... Pracují v nových palácích ze skla a oceli a zkuste si tam přinést rendlík s knedlíkama od večere... Proto kolega skočí pro bagety, pizzu nebo se jde společně na oběd do restaurace... i přes to, že firma přispívá na stravenky, to něco stojí. Každý den.

V rámci sociální hygieny provozuje 3–4 moderní sporty s odpovídající výbavou a oblečením (viz výše), účastní se nárazových aktivit jako skákání z letadla

14 ZÁPAS O DUŠI

a mostu, paintballu nebo alespoň firemního bowlingu. Jsou to desetitisíce lidí. Nejčastější konzumenti hypoték, spotřebních úvěrů a překročených limitů na účtu.

Současná ekonomická krize znamená, že se tento zběsilý kolotoč spotřeby pro ještě větší spotřebu (jak lze laicky přeložit vládní „stimulace růstu ekonomiky“) o něco zpomalí. Nikdo nebude mít hlad, většinou nebude muset ani slevit ze svého spotřebního standardu.

To nejhorší, co se může stát, je, že přijde o místo v nepříliš efektivním podniku a stát jej bude platit, dokud si nenajde práci novou. I tato nezaměstnaná menšina však bude po dobu nezaměstnanosti kupovat a jíst stejné potraviny, bude dále psát SMSky ze stejného mobilu, užívat byt, auto, kolo, elektřinu stejně jako dřív. Možná odloží dovolenou v cizině nebo výměnu auta. V tom spočívá ona neviditelnost blahobyti, a zároveň neštěstí naší doby...

Mám více, než jsem měl v dětství, více, než měl můj otec, děd a jakykoli předek. Více výběru, více kvality, více množství. Ale místo uspokojení cítím frustraci. Předemnou se s každou získanou věcí rozšiřuje propast toho, co „nutné“ potřebuji a ještě nemám. Příčina tkví v prázdku lidské povahy – na vše lepší si bleskově zvykne a povýší to na normu. Vše ostatní je automaticky horší a nepřijatelné.

Nejsem apoštolem boje proti konzumu. Ani zenovým mágem, který levituje nad světským shonem a káže odříkání. Sedím s vámi také u stolu a s celou kumpánií si vesele cpu břicho. Necht' se lidé přecpou k smrti nebo necht' si hladoví podle své diety. Necht' mají svobodnou volbu.

To, co chci, je ukázat, u jak bohatého stolu sedíme (aniž bychom si to uvědomili). Že už ani nejíme z hladu, ale vymýšlíme si delikatesy, abychom trumfli sousední stůl. Třeseme se strachy ze změny, kterou nazýváme krizí, byť je to jen

přestávka mezi jedním a druhým, ještě skvělejším chodem, který číšník servíruje. A že pokud nechceme přímo přestat jíst a držet půst, je dobré tu a tam otevřít oči a nechat se zasáhnout zábleskem uspokojení. Abychom přes všechen stres a fňukání z té žranice alespoň občas něco měli.

Myslím, že to „neznámý konzument“ napsal velice pěkně. A taky myslím, že není co dodat! Dá se o ledačems polemizovat, ale v podstatě má pravdu! Bohužel.

Zbývá jen ... Víra, Naděje a Láska.

– internetový folklór –

TĚLESNÍ KŘESŤANÉ?

Jedno rozšířené učení dnes mluví o zvláštní skupině lidí, kterou nazývá „tělesnými křesťany“. Je ale tento concept biblický? Podívejme se na něj blíže.

Mnozí učí, že jsou různé druhy křesťanů – tělesní, duchovní a přirození. Tělesný křesťan je ten, kdo byl spasen, ale kdo zůstává „tělesným“. Jeho život je nadále téměř takový, jaký byl před jeho obrácením. Přesto se ale předpokládá, že je v Božích očích „v pořádku“, protože učinil „rozhodnutí pro Krista“ nebo se Kristu „odevzdal“. Toto učení je založeno na pasáži z 1. Korintským (NBK):

♦ *A já jsem k vám, bratři, nemohl mluvit jako k duchovním, ale jako k tělesným, jako k nemluvnatům v Kristu. Napájel jsem vás mlékem, ne hutným pokrmem, neboť jste ho ještě nemohli snést a ani dosud nemůžete, neboť jste dosud tělesní. Když je totiž mezi vámi závist, svár a různice, nejste snad tělesní a nechodíte podle člověka? (1 K 3, 1–3)*

Slovo „tělesný“ zde ale není použito pro označení nové kategorie křesťanů. Je použito, aby bylo zdůrazněno nebezpečí duchovní nedospělosti. Byla to výtkta těm, kteří se mezi sebou hádali a politikařili. Nebyl to antropologický úkon, který by definoval novou „rasu“ věřících!

Jelikož tito lidé byli „nemluvnata v Kristu“, musely se na nich projevovat důkazy nového duchovního života. Byli zjevně aktivními členy církve. Byli chtivi duchovního mléka, ale když jim byla vysvětlena jejich křesťanská zodpovědnost, odmítli ji.

Taková varování jsou nezbytná. Pokud však označení „tělesný křesťan“ považujeme za popis těch, kteří vyznali obrácení ke Kristu, ale neprojevují žádné známky nového života, vykládáme tento text nepravdivě.

Spasitelný nebo spasený?

S konceptem „tělesného křesťana“ je úzce spjata i představa, že člověk může přijmout Ježíše jako Spasitele, aniž by ho uznával jako svého Pána. Toto není možné. Právě obrácení znamená, že Ježíš se stane Pánem celého našeho života, který je hoden podřízenosti a každodenní poslušnosti vyvolených.

Ti, kteří jsou tak říkajíc spasení, a to aniž by Ježíš byl jejich Pánem – ti, jejichž životy nebyly změněny milostí – zjevně nikdy nezaslechli výzvu k pokání a víře.

Tyto chyby mohou být ve své moderní podobě připsány arminianskému dispenzačnímu učení, které bylo zpopularizováno poznámkami ve Scofieldově Bibli v sedmdesátých letech 20. století a mimo mnohé jiné také Billu Brightovi (zakladateli Campus Crusade for Christ).

Jejich učení jsou založena na názoru, že Kristova smrt nás učinila spasitelné, ale nepasila nikoho konkrétního. Proto tedy vše záleží na člověku, jestli chce být spasen – hříšnickova „svobodná vůle“ se stává rozhodujícím v jeho spasení.

Tento pohled na spasení je běžný v mnoha liberálních, charismatických a novoevangelikálních církvích. Leží ale také v samotném srdci římskokatolické nauky o spasení.

Oltářní výzvy

Co má ale toto společného s „tělesným křesťanem“? Jednoduše to, že tato učení

se odrážejí v „oltářních výzvách“, emocionálním vyzývání a tlaku „rozhodnout se pro Krista“ – marketingových technikách, které jsou v dnešní době až příliš často hybnou silou evangelizace.

Koncept „tělesného křesťana“ je pokus o vysvětlení, proč většina lidí, kteří „jdou dopředu“ v odpověď na výzvu, neprojde žádnou změnou svého takzvaného tělesného života – není zde žádný důkaz, že se znovuzrodili.

S teorií „tělesných křesťanů“ přišli právě lidé, kteří by si rádi spočítali, kolik lidí zareagovalo na jejich evangelizační úsilí, ti, kteří považují spasení za výsledek lidského rozhodnutí.

Argumentují tak, že tito lidé musí být už spaseni, protože se rozhodli pro Krista. A proto absence důkazů o jejich duchovním životě musí být zapříčiněna převahou „těla“ nad „Duchem“ – pokračujícím otroctvím hříchu.

Zbaven otroctví

To ale vůbec není učení Písma. Spasení věřící, kterému je odpuštěno, hříchu zemřel. Není žádný důvod, proč by měl být i nadále v otroctví hříchu:

◆ *Hřích nad vámi už nebude panovat: vždyť nejste pod zákonem, ale pod milostí. (Ř 6,1–14)*

Díky Kristovu zástupné oběti jsme vykoupeni a zproštěni duchovního pouta – jsme osvobozeni z otroctví hříchu.

Křesťané se samozřejmě mohou dopustit hříchu a také se ho dopouštějí.

◆ *Říkáme-li, že jsme bez hříchu, klameme sami sebe. (1 J 1,8)*

Mnoho důkazů v Písmu to dosvědčuje (například David, Šalomoun nebo Petr).

Ale ti, kteří jsou opravdu spaseni, budou činit pokání v pravý čas, budou hledat odpuštění a budou stále pokračovat v růstu do svatosti a poslušnosti Bohu. Žádný ryzí křesťan se dlouhodobě nemůže chovat tělesným způsobem.

◆ *Usilujte o ... svatost, bez níž nikdo nespatří Pána. (Žd 12,14)*

16 ZÁPAS O DUŠI

Žádný mezistupeň

V takových pasážích jako jsou Galatským 5,17–24 a Římanům 8,1–9, Nový zákon nerozlišuje mezi tělesnými a duchovními křesťany, ale mezi těmi, kteří jsou Kristovi a těmi, kteří Kristovi nejsou. Jediné dvě třídy lidí jsou na jedné straně ti vykoupení a duchovní lidé, a na straně druhé nevykoupení, „přirození“ lidé. Jsou to buď křesťané, nebo nekřesťané – mezi nimi není žádný mezistupeň.

Zavedení jakési mezikategorie lidí nazvané „tělesní křesťané“ je neospravedlnitelné a může povzbuzovat k mylnému pocitu bezpečí – k víře, že člověk je spasen, i když vlastně není.

Opravdovým křesťanům to může poskytnout výmluvu pro hříchy, i když ve skutečnosti žádná taková výmluva neexistuje. Takovéto učení popírá Boží svrchovanost, milost a spravedlnost – a znehodnocuje již dokončené dílo Krista.

On nezemřel jen proto, aby nás vykoupil, ale také proto, aby nás učinil svatými a bez poskvrny (Ef 1,3–4; 1 Pt 1,16). Když Duch Svatý milostivě uplatňuje Kristovo vykupitelské dílo v životech křesťanů, nesou „ovoce svatosti“ (Ř 6,22; Ga 5,22–24).

Ne ti, kteří nazývají Krista „Pane“ vejdou do Kristova království, nýbrž ti, kteří činí vůli Otce – to znamená, že žijí spravedlivě.

– Jack Sin –

Evangelical Times, leden 2006

RŮST DO KŘESŤANSKÉ dospělosti

Novozákonní teologie růstu

Zjeveným Božím záměrem je, abychom všichni dorůstali

◆ *k dokonalému lidství, k plné míře Kristovy dospělosti. (Ef 4,13, NBK)*

Tímto před nás Bůh staví celoživotní cestu, která má být charakterizována růstem, a to jak na osobní, tak na společné rovině.

Náboženská svoboda, které se již dvacet let těšíme, nám otevřela nové možnosti a příležitosti. Přinesla s sebou však i nové výzvy. Máme k dispozici široký výběr často importovaných strategií a programů k podpoře křesťanského růstu. Problémem je, že různí lidé a různé křesťanské skupiny nebo církve rozumějí duchovní dospělosti mnoha různými způsoby. V nabídce je mnoho různých žebříků, po nichž můžeme šplhat vzhůru a mnoho strategií, jak učinit naše šplhání co nejefektivnější. Potíže však mohou nastat, pokud se zapomeneme pozorně podívat, zda jsou tyto žebříky opřeny o tu správnou stěnu a zda jsou „ergonomicky vhodné“ pro konkrétní lidi, jimž chceme pomáhat. Spíše než začínat své úsilí o podporu růstu druhých hledáním programů a strategií, měli bychom začít definováním výsledků tohoto procesu (tj. jak vypadá ta stěna, o níž bychom měli náš žebřík opírat). Potřebujeme rozvíjet takové chápání duchovního růstu, které je pevně zakotveno v biblických principech. A zároveň potřebujeme rozumět bohatství prostředků, které nám Bůh dává k tomu, abychom mohli dorůstat ve zralé a celistvé křesťanské osobnosti.

Základním předpokladem našeho růstu je „uchvácení pravdou“. K tomu je však nutné oprášit biblické chápání této kategorie, které se z naší společnosti vytrácí.

Nerůst je nenormální

Hlavními výrazy, které řecký Nový zákon používá v souvislosti s růstem, jsou sloveso *auxanō* a podstatné jméno *auxōsis*. Jsou používány pouze v pozitivním významu a označují kvalitativní nebo kvantitativní proměnu. Tato slova se často objevují v metaforách popisujících přirozené procesy biologického růstu do zralosti nebo procesu budování s cílem kompletizace. Nacházíme je v metaforách biologických (růst lidského těla – Ko 2,19; Ef 4,15–16), botanických (růst rostlin – Mt 6,28 a 13,32; Mk 4,8; Lk 13,19; 1 K 3,6–7)

nebo stavebních (budo-vání domu nebo chrámu – Ef 2,21). Jako takové poukazují na skutečnost, že růst křesťanů je něco přirozeného a očekávaného, není to v křesťanském životě „nepovinný předmět“. Měl by být charakteristikou Božích dětí, a to jak na úrovni osobní, tak společné, eklesiologické. Absence růstu je patologický stav, který je v rozporu s Božím záměrem pro nás a neslučitelný s Božími příkázáními (např. 2 Pt 3,18; 1 Te 4,3; Ř 12,1–2). Biblickým imperativem je také existence cílevědomého vyučování uprostřed Božího lidu, které má tento růst podporovat (Mt 28,18–20; 2 Tm 2,2; Ko 1,25–29; Sk 2,42; viz též Dt 4,5–8; 6,4–9 (Šéma); 31,10–13 („veřejné vyučování“)).

Kristus jako zdroj a cíl růstu

Podle Božího slova je nezbytným předpokladem opravdového duchovního růstu „zůstávání v Kristu“ a v Jeho slovu (J 15,1–11). Tak, jako ratoletsi nemohou růst a nést ovoce samy od sebe, nezůstanou-li ve kmeni, ani my nejsme schopni prožívat duchovní růst do křesťanské dospělosti a nést ovoce k Boží slávě, aniž bychom zůstávali v Ježíši. Jak ukazuje tato pasáž, růst je též spojen s „prořezáváním a čištěním“ (v. 2), ale v konečném důsledku vede k „plnosti radosti“ (v. 11). Apoštol Pavel rovněž hovoří o Ježíši jako o základu naší víry a zdůrazňuje, že nikdo nemůže položit základ jiný (1 K 3,11; Ef 4,16). Dospělost, k níž má duchovní růst vést, je „kompletnost“ (plnost) posuzovaná měřítkem kompletnosti Kristovy; Božím záměrem je, abychom rostli „v míru postavy Kristovy plnosti“ (Ef 4,13, KMS; viz též Fp 2,5). Ježíš je tedy nejen zdrojem, ale též cílem našeho růstu. V praktické rovině ovšem nemůžeme v našem životě kompletní podobnosti Kristu dosáhnout, můžeme k ní pouze dorůstat. Duchovní růst se tak stává otevřeným celoživotním procesem dospívání v Bohu a „vztahování se k tomu, co je před námi“ (srovnej Fp 3,7–15).

Růst a proměna

Důležitými biblickými výrazy v souvislosti s růstem jsou slova odvozená od řeckého kořene *morfé* (který nám ne náhodou připomíná slovo metamorfóza používané i v češtině) s významem formovat, přetvářet, proměňovat se. Stejně slovo popisuje v evangeliích změnu, která se s Ježíšem udála na „hoře proměnění“ (např. Mk 9,2).

V Ř 12,2 (NBK) Pavel říká:

- ◆ *Nenechte se formovat tímto světem – raději se nechte proměňovat obnovou své mysli, abyste dokázali poznat, co je Boží vůle – co je dobré, náležité a dokonalé.*

Být „transformován“ znamená projít hlubokou a komplexní proměnou charakteru i jednání. Podstatou této transformace je směr od způsobů a měřítek tohoto světa do Kristovy podoby. „Stádia mravní proměny křesťana jsou tato,“ říká John Stott, „nejprve je naše mysl obnovena skrze Boží slovo a Ducha; potom jsme schopni poznat Boží vůli a toužit po ní; a potom jsme skrze ni v rostoucí míře proměňováni.“

Ve 2. Korintským Pavel prohlašuje:

- ◆ *My všichni, spatřující se odhalenou tváří Pánovu slávu jako v zrcadle, jsme přetvářeni v týž obraz, od slávy k slávě. (2 K 3,18, KMS)*

Richard V. Peace vidí v této pasáži tři důležité skutečnosti ohledně naší proměny:

Za prvé, transformaci přináší náš prožitek Boží slávy. Jsme proměňováni tím, jak spatřujeme Jeho božskost. Za druhé, cílem této transformace je, abychom byli proměněni do podoby Pána, kterého vidíme, i když jen matně (jako ve starověkém zrcadle z leštěného kovu). Za třetí, tento proces je postupný a progresivní, směřující od jednoho stupně k dalšímu. V této pasáži je definován cíl i proces duchovního formování.

Cíl této proměny je ještě explicitněji vyjádřen v listu Galatským:

18 ZÁPAS O DUŠI

- ◆ *Děti moje, znovu vás v bolestech rodím, dokud ve vás nebude zformován Kristus. (Ga 4,19)*

Růst znamená, že máme být přebudováni, vytvarováni, předěláni, změněni z jedné formy do jiné, až budeme odrážet Kristovu podobu.

Role Boží a lidská

Role Boží. Duchovní růst jako takový je dílem Božím (1 K 3,6–7). Křesťanský život nezačíná ani nepokračuje na základě lidského úsilí. „Jsme přece jeho dílo,“ píše Pavel Efezským (Ef 2,10) a je si:

- ◆ *... jist, že ten, který ve vás začal dobré dílo, dovede je až do dne Ježíše Krista. (Fp 1,6)*

Též tělo Kristovo „roste Božím růstem“ (Ko 2,19) a Pavel plísni Galatské, že sice začali žít z Ducha, ale sklouzli znovu ke spoléhání se na sebe a dodržování Zákona (Gal 3,3).

Role každého člověka. Růst však přesto není automatický. Každý z nás je také volán k osobní spoluzodpovědnosti za svůj vlastní růst (i když jej jako takový nemůžeme v sobě sami „vypůsobit“). Použijeme-li biologickou metaforu, máme se sytit, abychom se mohli proměňovat z dítěte v dospělého, máme usilovat o hodnotnou stravu (1 Pt 2,2; Žd 5,12–14, srov. Mt 4,4), použijeme-li botanickou metaforu, máme v Kristu zapustit kořeny (Ko 2,6–7), abychom z Něj mohli čerpat živiny k růstu, košatění a přinášení ovoce, použijeme-li stavební metaforu, máme se stávat živoucími kameny v Boží stavbě, které jsou v procesu výstavby vzájemně formovány a obrušovány (Ef 2,20–22, 1Pt 2,5).

Role pastýřů. Jako pastýři v církvi si musíme být vědomi toho, že my sami také nemůžeme v lidech růst způsobit. Je to Bůh sám, kdo dává růst. Používá k tomu však prostředí, v němž a skrze něj pracuje svým Duchem a volá nás jako své spolupracovníky k tomu, abychom cílevědomě pomáhali takové prostředí vytvářet a kultivovat. Jsme zváni k účasti na Jeho

díle prostřednictvím „zasévání“ a „zalévání“ (1 K 3,7–9; Ko 2,19). K růstu do „plné míry Kristovy dospělosti“ (Ef 4,13, NBK) dává Bůh církvi své duchovní dary, které zahrnují pastýře a učitele (Ef 4,11–13). Na jedné straně se tedy musíme vyvarovat pokušení brát na sebe v procesu růstu druhých lidí roli Ducha svatého, na druhé straně však sloužíme našim bratrům a sestrám s vědomím našeho povolání k tomu, abychom cíleně usilovali o podporu jejich duchovního růstu po vzoru apoštola Pavla, který se obrací na jemu svěřené stáde se slovy:

- ◆ *Děti mé, které opět v bolestech rodím, dokud ve vás nebude zformován Kristus. (Ga 4,19, NBK)*

Růst – a v čem?

V Novém zákoně je s konceptem růstu explicitně spojeno několik dalších termínů, další s ním souvisěji implicitně. Bible přímo hovoří o několika klíčových věcech, v nichž by křesťané měli růst. Vyjadřuje očekávání, že bychom měli růst „ve víře“ (2 K 10,15; 2 Te 1,3). V této souvislosti je nutné si uvědomit (jak to vyjadřuje i kontext těchto pasáží), že rostoucí víra je vždy něčím, co se projevuje navenek – nese ovoce a je svědeckvím o moci evangelia. Druhým termínem je růst „v poznání Boha“ (v plnosti významu tohoto konceptu, jak je chápán v hebrejské epistemologii). Objevuje se jak v Pavlově modlitbě, tak Petrově příkazu křesťanům (Ko 1,10; 2 Pt 3,18). Za třetí, Pavel se raduje z růstu křesťanů „v lásce“ a zároveň se za něj i modlí (1 Te 3,12; 2 Te 1,3). Použití slova pleonazó (namísto zmíněného auxanó) pro růst naznačuje, že se jejich láska má rozhojňovat takovým způsobem, že bude přetékat a „překypovat“ všude kolem. Neustálé prohlubování nezištné lásky k druhým má být pro křesťanský růst charakteristické. Za čtvrté, jsme voláni k tomu, abychom rostli „v milosti“ (2 Pt 3,18).

Růstu do křesťanské dospělosti napomáhá používání darů, které Bůh dal

církvi, aby své vyvolené „připravil k dílu služby“ a také „mluvení pravdy v lásce“ (Ef 4,11–15). Duchovní růst souvisí s posvěcováním a obnovou mysli (1 Te 4,3; Ř 12,1–2; 1 Pt 1,13nn). Znamená odkládání hříšné jednání a postoje a destruktivní návyky, které ubližují druhým (jako jsou zloba, lest, přetvářka, závist, pomluvy) a toužit po „nefalšovaném duchovním mléku“, jímž je Boží slovo (1 Pt 2,1–2). Duchovní dospívání se také projevuje rostoucí stabilitou, vytrvalostí, pevností, zakořeněním v pravdě Božího slova a schopností správně věci rozsuzovat (Ef 4,14). Znamení rozvoje Kristova charakteru v nás. Rostoucí víra (spojená s narůstající mírou ctnosti, poznání, sebeovládání, vytrvalosti, zbožnosti, bratrské náklonnosti a lásky) nás chrání před tím, abychom byli:

◆ *Nečinní ani neplodní pro poznání našeho Pána Ježíše Krista. (2 Pt 1,5–9)*

Je také velmi důležité povšimnout si, že většina pasáží hovořících o růstu je adresována společenství místní církve, a nikoli jednotlivcům. Pro křesťanský růst je podstatný kontext komunity víry, těžko lze „do plnosti Krista“ dorůst v izolaci.

Růst ve společenství

Známky duchovního růstu jsou ve své podstatě sociální, vztahové. Projevují se ve vztahu k Bohu, Jeho slovu a Jeho stvoření, ve vztahu „k bratřím“ (sestry z toho nevyjímaje) a ve vztahu ke ztracenému světu. Naše západní kultura má sklony dívat se na Boží slovo s perspektivou západního individualismu. Pasáže jako Ef 4,14 („nesmíme nadále zůstat nemluvnáty“, NBK) nebo 4,15 („mluvit pravdu v lásce“, NBK.) potom máme tendenci vykládat pouze ve světle osobního růstu jednotlivce. Tato a jim podobná slova však byla psána společenství věřících a týkala se jejich společného růstu. Podobně často citovaná slova z Ef 5,18 „nechávejte se naplnit se Duchem“ (NBK) jsou křesťany v západní kultuře mnohdy

interpretována jako výzva k hlubšímu osobnímu náboženskému prožitku, přitom však jsou psána do kontextu vzájemného soužití věřících. Křesťanský růst je tedy růstem ve společném životě v těle Kristově, v němž jsme na sobě vzájemně závislí. Těžko bychom mohli „růst a budovat se v lásce“ (Ef 4,16) jako shluk izolovaných jednotlivců. Podíváme-li se znovu s touto perspektivou na pasáž v Ef 4,11–16 zjistíme, že se tento společný růst bude projevovat: používáním rozmanitých darů, kterými si vzájemně sloužíme s vědomím toho, že jsme každý obdarován jinak, což nás osvobozuje od srovnávání se a zároveň uvádí do zdravé vzájemné závislosti (v. 11), společnou službou „budování“ (nikoli organizace, ale živého organismu), v níž má každý své důležité místo (v. 12 a 16), jednotou v rozmanitosti, která se týká všech členů a kde je jednotícím prvkem společná víra a poznání Krista (v. 13), dospíváním celého společenství a každého z jeho členů a přibližováním se Kristu ve společné i osobní rovině (v. 13 a 14), společnou „doktrinní soudností“ a stabilitou (v. 14), integritou ve vztazích – pravdivostí v kontextu lásky (v. 15), společnou závislostí na Kristu jako na hlavě (a ne na pozemských vůdcích) a již zmíněným vzájemným budováním se v lásce, přičemž každý člen má v tomto procesu svůj důležitý a jedinečný úkol (v. 16).

Milování Boha a růst v integritě a celistvosti

Prostředí, které pomáhá lidem správně dospívat, je takové, jež podporuje soulad mezi vnitřním a vnějším já a celistvost. Jak již bylo zřejmé z předchozích pasáží, vnější proměna člověka vychází z proměny vnitřní. Jim Willhoit trefně poznává:

Růže se nepěstují tak, že bychom na růžové keře přilepovali lepidlem okvětní lístky. Podobně se nám nepodaří stvořit dospělého křesťana tím, že budeme na nedospělého věřícího

20 ZÁPAS O DUŠI

přípevňovat „křesťanské“ chování. Nejdůležitější jsou kořeny a kořenem opravdového křesťanského jednání je naprostá oddanost Bohu.

Křesťanská dospělost se projevuje milováním Boha „celým srdcem, duší, myslí a silou“ (Mk 12,30). Osobní růst tedy zahrnuje neustálou proměnu věřícího v kognitivní, emoční i behaviorální stránce jeho víry. Proces duchovního formování, jak už jsme předeslali, je spojen s obnovou mysli. Ta souvisí s růstem v poznání Boha a Jeho slova, které vede ke změně přesvědčení a postojů. Naše vnímání Boha, sebe samého, druhých lidí a světa kolem nás se vyvíjí a proměňuje tak, jak se učíme přemýšlet v biblických a teologických kategoriích. Milování Boha srdcem

vyžaduje víru, která je vztahová a plná života vůči Bohu, píše Perry Downs.

Dospělý věřící bude mít srdce, které se „rozkošuje“ v poznání Boha a které Bohu touží v každém ohledu přinášet potěšení.

Takový člověk se též bude upřímně radovat z věcí, které dělají radost Bohu, a bude hluboce znepokojen věcmi, které Boha zarmucují. Bude schopen milovat lidi Boží láskou, protože se na ně bude dívat Jeho očima a bude mít soucit se ztracenými a utiskovanými. A konečně, dospělá víra vede člověka k tomu, aby na základě toho, čemu věří, také jednal a zapojil tak nejen své srdce a mysl, ale také svou vůli. Výsledkem je život aktivní poslušnosti Bohu a Jeho slovu. Poznání Boha, láska k Němu a láska k bližnímu se promítá do konkrétních a hmatatelných činů. Prostředí, v němž se má odehrávat opravdový proces dospívání, musí tedy oslovovat všechny tři složky osobnosti člověka: mysl, srdce a vůli.

Jako Boží spolupracovníci jsme povoláni k tomu, abychom pomáhali při vytváření a rozvíjení takového prostředí

v církvi, které podpoří duchovní proměnu lidí, kteří jsou nám svěřeni. Častým nebezpečím přitom může být pokušení formovat toto prostředí pragmaticky, na základě marketingu. Ospravedlnění takového přístupu lze shrnout slovy: „Toto nám funguje!“ Na to můžeme opáčit: „Co tím myslíte? V jakém smyslu to funguje?“ Odpověď může znít: „Je to zábavné a přitahuje to hodně lidí.“ Klíčovou otázkou však vždy zůstává: „Rostou Tito lidé duchovně podle biblických měřítek?“ a „Rostou do duchovní celistvosti, do dospělosti měřené mírou Kristovy plnosti?“

Pravda jako nezbytný základ růstu Přehlížení mysli

Pravda je klíčový koncept, který se v Bibli opakovaně objevuje v souvislosti s vírou, růstem a duchovní dospělostí. Tato skutečnost se také odráží v mnoha spisech autorů zabývajících se křesťanským vzděláváním. Například Perry Downs v pojednání o kognitivním, vztahovém a volním aspektu víry uvádí, že vzdělávání v církvi musí být takové, aby pomohlo lidem

nejenom porozumět pravdě, ale být také pravdou uchváteni (ovládnuti). [Dospělá] víra znamená oddání Boží pravdě a srdce, které v pravdě nachází potěšení.

Jak ale můžeme takový úkol naplnit ve společnosti, která je v rostoucí míře ovlivňována pluralismem a relativismem? V mnoha postkomunistických zemích jsou navíc postmoderní postoje doprovázeny historicky podmíněným skepticismem, cynismem a hlubokou nedůvěrou ke všemu, co si osobuje právo být „jedinou správnou cestou“. Novou ideologií se stává tolerance a s ne příliš velkou nadsázkou lze říci, že jediným absolutnem, které společnost uznává, je to, že bychom neměli mít žádná absolutna.

Naneštěstí mnohé z těchto postojů proniklo i do křesťanského myšlení a ovlivňuje křesťanskou církev. To, na čem často více záleží, není obsah naší víry,

ale spíše upřímnost této víry, vřelost vztahů ve společenství nebo hloubka individuálního náboženského prožitku. Toto bylo mnohde (zvláště v nedávné minulosti v souvislosti s nadšením z nových příležitostí ke službě, které přinesl pád komunismu) neúmyslně doplněno pragmatickými a antiteologickými postoji mnohých jinak oddaných křesťanů, kteří se chtěli rychle naučit efektivním strategiím pro záchranu ztracených a pro růst církve, přičemž noření se do hlubokých vod teologie se v tomto procesu zdálo být nepraktickou ztrátou času. „Žeň je velká a dělníků málo,“ bylo heslem dne a teologie byla nesprávně vnímána jako něco odtrženého od života.

Nechci snižovat význam ‚srdce‘ a ‚rukou‘ v křesťanském životě. Lidé potřebují vidět pravdu v praxi, nejen ji slyšet jako sled teoretických tezí. Musíme mít nicméně na paměti, že „Ignorovat mysl je nebezpečné“, jak říká James Sire. Podle něj, aby se mohlo srdce hluboce radovat v pravdě, musí tuto pravdu nejprve opravdově uchopit mysl. Sire pak volá své čtenáře k tomu, aby pomohli osvobodit postmoderní lidi „ze zajetí jejich kultury, ukázat jim, že na pravdě záleží a že rozumnost [a nikoli pouze zkušenost nebo pragmatismus] je důležitá a relevantní“.

Pomoc lidem v růstu ve všech aspektech jejich víry znamená pomoci jim naučit se takovému způsobu přemýšlení, který je založen na Bibli. Pomáháme jim ustavit zdravé biblické kategorie, skrze něž může docházet k obnově jejich mysli. Jak mohou být cele uchvázeni pravdou a oddáni pravdě, pokud nezískali biblicky a teologicky soudné kategorie, aby o pravdě mohli křesťansky přemýšlet? Jak mohou růst ve své víře a jak mohou vést ostatní, pokud si sami nejsou jisti ohledně samotného významu biblického konceptu pravdy? V době, která tolik překroutila význam slova ‚pravda‘, je naším úkolem pomoci lidem znovuobjevit jeho pravý význam.

Koncepce pravdy

Studujeme-li užití výrazu ‚pravda‘ ve Starém i Novém zákoně, zjistíme, že je spojen s významy jako věrnost, ryzost, správnost, pevnost, opravdovost. Pravda označuje něco skutečného, trvalého, něco, co je pevně zakotveno a nepohnutelné. Hebrejský výraz pro pravdu je příbuzný slovu amen – „staniž se“. V kontrastu se současným postmoderním chápáním této kategorie Bible nikdy nepředstavuje pravdu jako něco relativního, ale hovoří o ní vždy v absolutních termínech.

Pravda jako objektivní realita může existovat nezávisle na tom, zda jsme ji poznali nebo zakusili. V biblickém pojetí však není pravda určena k tomu, aby byla skrytá nebo oddělená od našeho poznání a zkušenosti. Jako taková je rozmanitými způsoby sdělována, abychom ji v našem životě mohli poznávat a prakticky prožívat. (Podobně Bůh, který je Otcem pravdy, existuje jako nezávislá a neměnná entita. Existuje a zůstává stejný bez ohledu na to, jestli v Něj věříme nebo ne. Zároveň však touží po tom, abychom Jej mohli hluboce poznat a prakticky v našem životě zakoušet.) Zjevená Boží pravda není pouze etického charakteru, ale představuje pravdu „v celé své plnosti a rozsahu, jako ztělesněnou v Ježíši Kristu“, který je „dokonalým vyjádřením pravdy“ (J 14,6; 18,37). Poznání pravdy tedy není chápáno jako neosobní a teoretické pochopení objektivních skutečností, dokonce ani ne jako pouhý život podle Božích zjevených mravních principů, ale jako dynamický vztah s Tím, kdo sám je Cesta, Pravda a Život. Tuto skutečnost dále podtrhuje časté spojení slova pravda v biblickém textu s výrazem hesed (tj. vytrvalá láska, milosrdenství, milost, slitování, věrnost), a to obzvláště tam, kde je pravda zmiňována explicitně v souvislosti s Bohem (např. Ex 34,6; viz též J 1,14).

Bible přímo spojuje pravdu s Bohem Otcem (např. J 7,28), Jeho Slovem

22 ZÁPAS O DUŠI

(J 17,17), Jeho Zákonem (Ž 119,142–160), s Ježíšem (J 17,17) a Duchem svatým (J 15,26). Pomáhat lidem v duchovním růstu znamená pomoci jim, aby je tato pravda zcela uchopila a aby jí byli prostoupeni. Zůstávání v pravdě (tj. v Bohu a Jeho slově) je nutnou podmínkou k tomu, aby mohl být člověk pravým Kristovým učedníkem (J 8,31–32; 17,17).

Písmo také mluví o významných věcech, které se v našem životě uskutečňují prostřednictvím zakoušeného poznání této pravdy. Jakub hovoří o záchraně duše člověka před smrtí a přikrytí mnoha hříchů, pokud se tento obrátí k pravdě (Jk 5,19–20). Jan cituje Ježíšova slova o osvobozujícím účinku pravdy:

◆ *Poznáte pravdu a pravda vás vysvobodí.* (J 8,32)

Pravda také vede k posvěcení (J 17,17–19). Pomáhá lidem „dorůstat v každém ohledu v Krista“, jak Pavel připomíná Efezským (Ef 4,14–15) nebo, jak píše Petr, způsobuje očistění duší Božích následovníků „k nepředstírané bratrské lásce“ (1Pt 1,22).

Společenství s Bohem, svoboda, posvěcení, duchovní růst a očistění patří k pozitivním dopadům, které můžeme prožívat, zůstáváme-li v pravdě. Na druhé straně nás Bible varuje před vážnými důsledky toho, když lidé v pravdě nesetrvávají. Několik klíčových pasáží přímo popisuje některé špatné postoje vůči pravdě a poukazuje na důsledky nebo průvodní jevy takových postojů:

- 2 Te 2,10–12: Nemilování a nepřijímání pravdy vede do moci klamu, uvěření lži a k odsouzení.
- Ř 1,25–32: Vyměnění Boží pravdy za lež vede k uctívání a klanění se tvorstvu místo pozhnanému Stvořiteli, vydání napospas hanebným vášním a zvrácené mysli, které vedou k nejrůznějšímu pokřivenému, zneužívajícímu a zhoubnému chování a nakonec k smrti.

- 1 Tm 6,3–5: Zbavení (nepřítomnost) pravdy je příčinou falešného učení a pokládání zbožnosti za prostředek k obohacení. Může být spojeno s „chorobným zájmem o sporné otázky a slovní potyčky, z nichž vzniká závist, svár, urážky a podezřívání a neustálé třenice“.
- 2 Tm 3,2–5.8–9: Odporování pravdě je spojeno se sobectvím, nedostatkem sebeovládání, zradou, vnější zbožností bez vnitřního obsahu, zvrácenou myslí, selháním ve víře a nakonec s veřejně odhalenou pošetilostí.
- Ř 2,8: Neposlouchání pravdy kvůli svému sobectví vede k podléhání nepravosti a ústí do soužení a úzkosti a odplatě Božího hněvu.
- 2 Tm 3,6–7: Neustálé učení se, ale neschopnost přijít k poznání pravdy, je spojeno se sváděním rozličnými touhami, obtížeností hříchů, lehkověrností, hledáním poznání, ale neochotou jej osobně aplikovat, bytím snadnou kořistí pro falešné učitele.

Při studiu těchto pasáží nás zasáhne popis temné a zoufalé situace těch, kdo z jakéhokoli důvodu neznají pravdu a nezakoušejí ji ve svém životě. V této perspektivě nám ještě mnohem naléhavěji vyvstává potřeba toho, abychom lidem pomáhali růst ve správných postojích k pravdě a k jejímu pravému poznání.

Jaké jsou biblické postoje k pravdě, které by měly být vlastní Kristovým učedníkům, které nerozlučně souvisejí s růstem a křesťanskou dospělostí a ke kterým máme pomoci lidem dorůstat?

- **Věřit a znát pravdu** (1 Tm 4,3). Důsledkem je osvobození od temnoty a od falešného náboženství a prevalence hereze.
- **Být utvrzen (pevně stát) v pravdě** (2 Pt 1,12). Za povšimnutí stojí, že Petrovi není zatěžko těmito lidem některé věci znovu připomínat, aby posílil jejich základy.

- **Být poslušný pravdě** (1 Pt 1,22). Pravdu v biblickém pojetí nelze oddělit od poslušnosti pravdě. Tato poslušnost však není vynucená zvnějšku, ale vychází z niterných motivací.
- **Chodit (žít) v pravdě** (3 J 3–4). Všimněme si poznámky Jana o „nesmírné radosti“, kterou mu přineslo poznání, že lidé, jimž se věnoval, žijí v pravdě.
- **Mluvit pravdu v lásce** (Ef 4,15 a 25). Takový postoj buduje ve společenství křesťanů (nebo v učednickém vztahu) důvěru a větší hloubku ve vzájemných vztazích a povzbuzuje jejich růst do Kristovy podoby.
- **Přícházet k plnému poznání pravdy** (1 Tm 2,4). Růst do křesťanské dospělosti. Takové poznání zahrnuje všechny složky osobnosti a znamená celistvou angažovanost poznávajícího v předmětu poznání.
- **Uctívat Boha v pravdě** (J 4,23–24) vyžaduje a prohlubuje blízké společenství s Bohem.
- **Vyjevovat slova pravdy s jistotou, neboli jasně** (Sk 26,25). Přijali jsme pozhnání v podobě pravdy, abychom mohli být pozhnáním dalším. Bylo by proti samotné přirozenosti pravdy, kdybychom si ji chtěli nechat jen pro sebe.
- **Správně vykládat slovo pravdy** (2 Tm 2,15), znamená znát toto slovo a poctivě přistupovat k jeho výkladu.

Viděli jsme, že pravda je úzce svázána s důležitými pojmy, jako je např. společenství s Bohem, svoboda, posvěcení, duchovní růst a očistění. Těmto pojmům můžeme těžko plně porozumět bez dobrého uchopení biblického konceptu pravdy.

Biblická pravda, kterou poznáváme, se netýká jen vnější znalosti objektivních skutečností, ale má ještě jiný, hlubší rozměr – je živá, životodárná, proměňující už ve své samotné podstatě.

Úkolem, který máme při vedení lidí ke křesťanské dospělosti, je pomoci jim

k plnému porozumění a přivlastnění si tohoto konceptu (jakkoli se může jeho absolutní podstata neshodovat se současnými relativizujícími kulturními a společenskými trendy). Pomoci jim, aby „znali pravdu a přemýšleli na základě pravdy, aby tak i jejich jednání bylo pravdou formováno“. Pomoci jim, aby byli schopni předávat tento koncept v celé jeho plnosti zase dalším lidem. Bez poznání a praktického zakoušení pravdy v plnosti jejího biblického významu v našem životě nemůže totiž křesťanský růst existovat.

– Aleš Kratochvíl –

*Kapitola 2. a 3. z ordinační práce autora.
Celou práci naleznete na www.cb.cz*

FILOZOFIE HOLOKAUSTU

Publikovaný text je zkrácenou verzí článku uveřejněného v časopisu Distance, roč. 12, č. 2, 2009, s. 73-94.

1. Záhada 20. století

Dějiny 20. století se před deseti lety s konečnou platností uzavřely a dnes je můžeme konečně zkoumat s odstupem. Když lidé stáli na jejich počátku, patrně nikdo netušil, že lidstvo vstupuje do nejstrašnější etapy své historie, již padnou za oběť desítky milionů nevinných obětí. Ten, kdo minulé století přežil, se musel s novou naléhavostí ptát, proč se tak obrovská tragédie vlastně odehrála. Šlo jen o anonymní dějinnou Nutnost, která v něm odhalila svou krutou podobu, anebo se před námi otevřela mimořádně temná propast lidské svobody?

Tuto otázku si položil i Jan Horník ve své knize *Proč holocaust: Hitlerova vědecká mesianistická vražda*. Jak samotný název napovídá, kniha se zabývá érou nacismu. Na problémovém rozcestí se autor nevzdává směrem, kterým ukazuje výše zmíněná nutnost. Naopak. Horník odmítá tragédii vysvětlit jen náhodným souběhem nepříznivých okolností a ukazuje vražedné běsnění moder-

24 ZÁPAS O DUŠI

ního Molocha jako nepochybný důsledek předpokladů, které jasně působily dávno před vypuknutím osudových událostí.

I člověk, který se nacismem zvláště nezabývá, ví, že Hitler a jeho režim stále budí značný zájem u odborné i širší veřejnosti. Stačí se projít větším knihkupectvím a počítat tituly, které jsou tématu věnovány. Snadno lze nabýt dojmu, že vše podstatné již bylo odhaleno a napsáno, že na dnešní autory zbývá už jen paběrkování kuriozit. Málokdo by věřil, že například již mnohokrát okomentované a analyzované originální texty knižního Hitlera mohou poskytnout podnět k objevení něčeho zcela zásadně nového. Ale právě na tyto prameny se Horník zaměřuje a předem oznamuje, že navzdory dlouhodobému a pečlivému zkoumání mnoha expertů dosud nevydaly celé své poselství.

2. Metodické vyjasnění

Ambiciózní záměr pochopitelně budí okamžité podezření: Je vůbec možné, aby desetiletému úsilí znalců uniklo něco podstatného? Co zásadně přínosného zde může osamělý badatel nalézt? Zřejmě vůbec nic. Třebaže dnes většinu lidí snadno přesvědčí oficiální vědecké rekonstrukce daných událostí, kritický myslitel bude mnohem opatrnější. Jistě, vědci jsou „skvěle vybavení“ a díky tomu hledí na problémy stále přesnější optikou. Obtíž se ale ukazuje právě v souvislosti s onou odbornou výbavou. Co když má optika odborníka takovou povahu, že určité skutečnosti jednoduše nedovoluje spatřit? Co když vytváří nepřekročitelné hranice, za něž už nedohlédne?

Kdybychom se začali otázkou zabývat podrobněji, ukázalo by se, že ani nekonečné přidávání specializovaných (částečných) pohledů na skutečnost nikdy neumožní uchopit promyšlenou realitu v její celistvosti. Abychom překonali hranice perspektiv expertů, museli bychom zaujmout platformu *filosofie*. Horník si je

této skutečnosti dobře vědom. Neuniká mu, že například pouhý historický přístup k pramenům Hitlerova myšlení z nich kvůli své metodické omezenosti nemůže vyčíst vše, co skutečně ukrývají. A nejen to, částečné analýzy, které aspirují na kompletní vysvětlení zkoumaného fenoménu, se rozpadají vlastní rozporností. Právě znalost takových nezdařilých pokusů autora přivedla k myšlence pojednat o zdrojích Hitlerovy nacistické ideologie z nezvyklého, avšak naprosto nezbytného *filosofického hlediska*.

Třebaže si čtenář zpočátku nedokáže představit, co vše taková metoda obnáší, na základě úvodních tvrzení autora oprávněně očekává mnohem více, než slibují specializované metody historiků, psychologů, psychoanalytiků, sociálních vědců apod. Výkladový úspěch a použití filosofické metody podle autora přímo koreluje. Hitlera většina současných lidí považuje za zmateného šílence, ale Horník probouzí průměrného čtenáře z pasivity až šokujícími slovy: *„Čtenář, který dosud neměl příležitost nebo třeba chuť číst Hitlera, bude jistě překvapen nejen tím, že se ve skutečnosti nejedná o ladnou nečitelnou slátaninu, jak jsou Hitlerovy spisy často charakterizovány, ale i tím, jak logicky ucelený myšlenkový systém Hitlerův svetonázor představuje a nakolik se zároveň shoduje s běžnými názory dnešních lidí“* (s. 10).

Zdá se tedy, že Hitlerův myšlenkový svět nedlí kdesi v pítmí zaprášených archivů. Už to je zážející. Horník však nezůstává jen u překvapivého konstatování. Zmíněný fakt je přímo alarmující. Základní názory lidí na svět mají totiž své praktické důsledky, takže pokud Hitler jednal v souladu se svým svetonázorem, když rozpoutal válečné peklo, a jestliže i my, byť nevědomě, sdílíme motivační principy jeho ideologie, přinejmenším myšlenkově bychom měli dospět k podpoře praxe nacistů. Civilizovaného občana

západních liberálních demokracií něco takového sice vůbec nenapadne, ale tím jen prozrazuje neschopnost rozeznat implikace svého vlastního myšlení.

První část knihy, v níž Horník mapuje úsilí znalců nacismu o rozluštění zdrojů Hitlerovy mašinérie holocaustu, je důležitá z metodologického hlediska. S potřebnou zřejmostí v ní totiž ukazuje, jak výpadek filosofického přístupu k problému a jeho nahrazení čistě historickými, případně sociálně-psychologickými rozborů končí ve slepých uličkách. Pro historika Paula Johnsona zůstává holocaust záhadou i přes značnou erudici, s níž se na poli nacismu pohybuje. Horník přikládá tento nezdar právě metodickému limitu Johnsonovy dějinné perspektivy: místo otázky *proč holocaust?* řeší problém *jak k holocaustu došlo*. Ze samotné povahy svého výzkumu se tedy k poslednímu důvodu vyvráždování Židů nemůže promyslet (srov. s. 16-19). Jiný expert na nacismus Ian Kershaw si znemožňuje průnik k vysvětlujícím důvodům spuštění holocaustu tím, že se soustředí na odhalení časového okamžiku, kdy se Hitler stal antisemitou, a ne na *vlastní příčinu* Hitlerova antisemitismu (srov. s. 19-25).

Další autor John Lukacs se k rozkrýtí motivačního pozadí holocaustu blíží nejvíce, když uznává, že jej tvoří jisté Hitlerovo *racionální přesvědčení*. Lukacs však tuto teoretickou rovinu Hitlerových názorů podceňuje a nepřisuzuje jí rozhodující váhu pro vysvětlení holocaustu:

Tento moment rozhodně stojí za pozornost, neboť Lukacs je jedním z mála, kdo si dobře uvědomuje fakt, že Hitler sám vždy zastával názor, že problém Židů je nutné uchopit střizlivou vědeckou racionálitou. Tato Hitlerova tvrzení o nutnosti rozumového zdůvodnění antisemitismu však nejsou dodnes brána příliš vážně. To je sice pochopitelné, neboť na první

pohled se zdá skutečně nemožné, že by něco tak strašného jako holocaust mohlo být výsledkem racionální úvahy, avšak jak postupně uvidíme v dalších kapitolách, tento předsudek je ve skutečnosti neopodstatněný a pochopení pravých příčin Hitlerovy nenávisti k Židům blokuje. (s. 28)

Horníkovi je tedy jasné, že případný úspěch se nedostaví pouhou precizací metod jmenovaných autorů. Rozchod s jejich postupy musí být zásadní. Poněvadž jde o hledání *finální příčiny* holocaustu, nabízí se k využití metoda autenticky filosofická (srov. s. 31-34). Horník se pouští do obhajoby svého stanoviska obezřetně a s vědomím, že musí postupovat systematicky. Proto se nevyhýbá otázce po možném samoučelu plánu na eliminaci Židů, který však přesvědčivě vylučuje (srov. s. 36). Z toho mu vyplývá, že nějaký motiv k vyhlazování musel v Hitlerově mysli existovat, a uspokojivě se vypořádává s námitkou, podle níž nám tento motiv nemůže být spolehlivě dostupný (srov. s. 35-41). Motiv lze nalézt v Hitlerových textech. Přitom je ale rozhodující, jak k jejich studiu přikročíme. Pouhá četba originálů evidentně nestačí. Bude třeba rozkrýt *racionální strukturu* Hitlerových myšlenkových pochodů a jejich vzájemnou souvislost: „...v případě holocaustu potřebujeme poznat, co bylo v Hitlerově mysli „první“, když zvolil genocidu jako účelný prostředek, a proč svůj motiv měl“ (s. 43).

Inovační Horníkův počín vysvětluje i z konfrontace, která čtenáře čeká v první kapitole. Jednak je nutné počítat s pochopitelným odporem hledat racionální zdůvodnění holocaustu, jednak s jinými alternativními vysvětleními. Mezi ně patří například Bullockovo psychologické vysvětlení důvodů holocaustu (srov. s. 45-46) anebo Sternova pozice, podle níž šlo Hitlerovi a nacistům v *prvé řadě* o moc (s. 46-48). Bullockovi Horník oprávněně

26 ZÁPAS O DUŠI

staví před oči vyjádření samotného Hitlera, která jeho interpretaci zpochybňují. Sternův postoj, který je rovněž psychologizující, odmítá poukazem na zřejmý rozpor s fakty:

Kdyby totiž Hitlerovi skutečně šlo především o moc, proč by vůbec uskutečňoval genocidu, když už měl moc pevně v rukou? Pokud měla ideologie a antisemitismus posloužit právě k ovládnutí státu, pak bylo hlavního cíle dosazeno dlouho před samotným holocaustem, a genocidu proto nelze tímto způsobem vysvětlit. Mohlo jít tedy alespoň o udržení moci? Ani to však nedává příliš smysl. Vždyť hlavní část celého masakru nastala až v momentě, kdy se naděje na vítězství ve válce začala vytrácet – po vstupu USA do války, anebo dokonce proběhla, jako v případě maďarských Židů, až v době, kdy byla válka prohraná, tzn. v momentě, kdy už ztratilo smysl holocaust provádět pro udržení se u moci. Proč tolik transportů a vražedného úsilí v závěru války, když by měla být veškerá energie a dostupné zdroje soustředěny k poslední obraně? Aby byla udržena moc? To působí absurdně (s. 48).

Dále autor diskutuje ukázkový příklad empirického přístupu prosazovaného zmíněným Eberhardem Jäckelem. Ten se sice Hitlerovým světovým názorem podrobně zabývá, avšak pojímá jej jako utvářený z mozaiky různých Hitlerových názorů na svět. Horník ukazuje, že takový způsob vysvětlování vzniku Hitlerova světového názoru trpí beznadějnou *kruhovostí*.

3. Analýza Hitlerova světového názoru

Druhá kapitola již otevírá téma Hitlerových myšlenkových pozic. Nejdůležitější upozornění se týká Hitlerova *scientismu*. Z četby Hitlerových *Monologů* vyplývá, že považoval experimentální vědu za kompetentní v řešení otázky povahy skutečnosti jako celku. Filosofie nebyla podle

Hitlerova názoru samostatnou vědní disciplínou, nýbrž ji nahlížel jako metodicky úzce spjatou s přírodními vědami: „*Zde je důležité Hitlerovo tvrzení, že je filosofie svou podstatou jen pokračováním přírodních věd. Pokud je totiž nějaký člověk přesvědčen, že filosofie principiálně vychází z přírodovědy a že zřetelná hranice mezi těmito dvěma disciplínami neexistuje, pak je scientistou*“ (s. 88).

Jak se uvedené mínění promítlo do Hitlerovy vize skutečnosti? Tak, že za autoritativní vysvětlení původu hmotné reality obecně a člověka zvlášť přijal tehdy již plně etablovanou Darwinovu teorii *evoluce* s mechanismem přírodního výběru, která chápe život jako tvrdý a nemilosrdný boj o sebezáchovu, v němž přežijí pouze ti nejlepší. I člověk je zde chápán prizmatem biologických, rasových určení, neboť ve scientistické optice prostě neexistuje žádný důvod, proč by právě pro člověka měly platit jiné zákony než ty přírodní (srov. str. 106 obsahující ilustrativní citaci z díla *Mein Kampf*).

Horník ukazuje, že se Hitler nejpozději v roce 1925 domníval, že strategie židovské rasy v boji o přežití je obzvláště brutální a že ohrožuje samotnou existenci nejen národa německého, ale dokonce celého lidstva (srov. s. 91-92). Přitom se nikdy neuchýlil k tomu, aby tuto bytostnou subverzi přičítal na vrub etické nedostatečnosti Židů. Scientista totiž nezná jinou „etiku“ než příhodné či nepříhodné jednání regulované železnou logikou přírodních zákonů, v tomto případě logikou evolučního zákona přírodního výběru. Je-li Žid marxista, je tomu tak proto, že používá marxismus jako nástroj k oslabení a nakonec ke zničení jiných národů (respektive ras) a používá tento nástroj proto, že je k tomu nevyhnutelně puzen silou vlastních rasových sklonů: „*Skutečnost, že je nějaký člověk slušný, není důvod, proč bychom ho neměli odstranit. Naše ruční granáty nerozlišují mezi*

slušným Angličanem a ostatními. Slušní Židé pochopí, že je pro nás nezbytné chránit integritu naší rasy“ (A. Hitler, *Rozhovor Hitlera s Viereckem*, citováno na s. 94-95).

Čtenář začíná tušit, že vztah mezi rozhodnutím pro kategoriální likvidaci Židů a přesvědčením o platnosti zákona přirozeného výběru není čistě náhodný. Evoluční zákonitosti neovládají jen chování lidských jedinců, ale též a především jednání lidských společenství. Jedinec vlastně nemá v evolučně pojaté skutečnosti žádnou absolutní a nedotknutelnou hodnotu. Tvoří jen nepatrnou součást společensko-rasového celku, který ho hodnotově převyšuje už jen proto, že společnost-druh-rasa-národ, na rozdíl od něj, trvá (srov. např. s. 99 nebo s. 118).

Dějiny lidstva tak představují jen určitý moment univerzálního evolučního dynamismu. Kdo se v teorii a praxi nepřizpůsobí „militantní“ povaze skutečnosti, podlehe v boji o místo na slunci. Hitler proto chce být naprosto realistický, poučený těmi nejhlubšími vědeckými poznatky. Stát nohama pevně na zemi pro něj znamenal připravit německý národ na boj o přežití existence v tvrdé konkurenci mezi ostatními národy. Na základě *racionálního vhledu* do základních zákonů Darwinem formulovaného evolučního procesu se domníval, že nejsilnější a realitě nejprizpůsobenější lidské společenství musí nakonec v univerzální bitvě o přežití nutně zvítězit: „*Stát, který se ve věku otravování rasy věnuje péči o své nejlepší rasové elementy, se jednoho dne musí stát pánem Země*“ (A. Hitler, citováno J. Horníkem na s. 107).

Jestliže člověk dospěje k názoru o univerzálně evolucionistické povaze skutečnosti, nemýlí se, když věří, že odhalil něco absolutního a božského v tom nejobecnějším smyslu slova. Zákon vývoje určuje hybnost věčné hmoty, a proto stojí nade vším. Každý protest proti němu

je naprosto zbytečný, vše, co se v souladu s ním uskuteční, je správné, dobré a spravedlivé. Hitler se na věčný evoluční zákon přírody díval přesně tímto způsobem.

Při studiu logické propojenosti jednotlivých Hitlerových stanovisek *naráží* Horník i na jednu souvislost, která uniká naprosté většině současných badatelů. Ani v tomto bodě bohužel Hitlerovi nelze vytknout logickou nedůslednost. O co jde? Jak je všeobecně známo, Hitler byl *rasista*. Rasismus připadá dnešnímu, vědecky poučenému člověku vrcholně iracionální. Skutečnost se však má poněkud jinak. Za předpokladu platnosti Darwinovy evoluce totiž konsekvent rasismu logicky nutně vyplývá. Horník cituje příslušnou pasáž z Darwinova díla *O původu člověka* (srov. s. 126), z níž je patrné, že různost lidských ras s sebou zároveň nese jejich druhovou různost. To implikují samotné principy evoluční teorie. Různá lidská společenství se nacházejí v různých prostředích, v nichž panují různé přírodní podmínky, což znamená, že různá společenství musí na různé podmínky reagovat různě, chtějí-li přežít. Tvrší podmínky v případě úspěchu vedou k získávání nových dědičných kvalit, které lidé žijící v méně náročných podmínkách z logiky věci získat nemohou.

A poněvadž scientista nemá pro rozlišení druhů jiné kritérium než poukaz k souboru určitých pro přežití výhodných charakteristik, musí chtít nechtě vést linii mezi druhy na základě přítomnosti a nepřítomnosti těchto rysů u různých skupin. Přitom zároveň platí, že lépe přizpůsobení jedinci (a jejich skupiny) představují *kvalitnější* a *vyšší* druh. Popření těchto souvislostí se rovná svévolné manipulaci s Darwinovým učením. Nepodlehne-li čtenář politicky korektnímu předpojetí, pak by se měl vážně zamyslet nad následujícími slovy:

A právě toto teoretické propojení rasy s druhem, které je nutnou a logickou součástí každé evoluční teorie, má speciálně u darwinistické evoluce a její aplikace pro lidstvo dalekosáhlé, ba přímo fatální následky. Otevírá totiž prostor pro dělení lidstva na rasy, neboli různé druhy, a poskytuje tím teoretický základ a východisko pro rozdílné hodnocení lidí a národů podle jejich vývojové úrovně, čímž v posledku umožňuje ospravedlnit i vzájemné soupeření mezi lidskými rasami, (...).

Rasismus tak z evoluční teorie logicky přímo vyplývá, což je nutné si bez zastírání uvědomit. A nejen to, rasismus je dokonce její nutnou součástí. Pokud bychom totiž u člověka zakázali přechod rasa-druh, popřeme tím samotný evoluční princip vzniku druhů přeměnou, neboť rasy musí být potenciálními novými druhy, aby se vývoj nových druhů mohl vůbec konat. Je-li tedy člověk živočich vzniklý evolucí, pak musí možnost vzniku dalšího nového druhu z lidských ras pochopitelně platit i pro něj. Každý evolucionista a tedy i darwinista proto musí trvat na tom, že různé lidské rasy představují různé úrovně vývoje člověka, a i jejich vývojová úroveň proto musí být z hlediska přírody různá. Jinak by se dostal do rozporu s principy, kterými se evoluce řídí.

Kdyby se tedy darwinista stavěl proti rasismu, v podstatě by bránil přirozenému soupeření druhů a přírodnímu výběru a tím pádem i vývojovému pokroku přírody, kterému podle své vlastní teorie vděčí za své lidské bytí. (...) Když tedy Darwin říká, že téměř nezáleží na tom, „zda takzvané lidské rasy jsou označeny tímto termínem (čili jako rasy), nebo jsou-li zařazeny jako druhy či poddruhy“, není to pravda. Je to naopak

přímo otázka života a smrti milionů“ (s. 127).

Boj na život a na smrt představuje pro darwinistu nepřehlédnutelnou výzvu. Kdo před tvrdostí života zavírá oči, musí nutně zahynout. Hlavní nástroj tvořený na obranu vlastního života představuje v případě člověka *kultura*. Kultura v sobě soustřeďuje vše, co kultivuje jejího nositele, co mu dává prostředky pro zdárný boj s nepříznivými okolnostmi prostředí. Kultura je ze své podstaty něčím *kolektivním*, vznik kultury podmiňuje tvrdá, dlouhodobá a inteligentní práce. Organizovaná součinnost členů společnosti se může uskutečnit jen v dobře politicky organizovaném celku – ve státě. Úroveň státního života proto bude v této perspektivě projevem a znamením kulturní úrovně daného národa-rasy (srov. s. 139-140).

Základní hodnotové dělení národů (ras) probíhá v Hitlerově myšlení mezi árijskou rasou schopnou kulturu vytvářet a mezi rasou židovskou, která je kulturně naprosto sterilní. K této klasifikaci dospěl Hitler hned z několika důvodů. V první řadě nahlédl destruktivní vliv marxismu na německý národ. Marx, myslitel židovského původu, vytvořil svoje internacionalistické učení, které se už kvůli svému internacionalismu muselo přičít evolučním pravidlům, neboť spojovalo lidi napříč různými národy a rasami. Kromě toho se mnoho Židů nacházelo i mezi představiteli ruské bolševické revoluce (srov. např. s. 353). Avšak konečný argument na podporu své představy o židovské rase čerpal Hitler z faktu neexistence židovského státu. Národ, který nemá stát, není kulturotvorný a nezbývá mu než zevnitř parazitovat na produktivním úsilí cizích národů (srov. s. 320-330, 375). V logice darwinismu se stát neváže na geograficky fixní hranice, ale vyrůstá z čistě rasových základů, takže Židé vlastně rozšiřují svůj územně

neurčitelný stát v rámci geograficky ohraničených státních celků, v nichž provádějí svoji smrtelnou diverzi (srov. např. s. 180, 322, 377-378).

Představa akutního nebezpečí, které Židé hlavně kvůli marxismu představovali pro Německo a celý ostatní svět, stále více radikalizovala Hitlerovu ideu o vyřešení tohoto „problému“. Jako se musíme zbavit viru napadajícího organismus, tak musí i nositelé nejvyšší kultury zareagovat na židovský mor: „*Mnoho židů si ani neuvědomovalo rozkladný charakter svého bytí. Ale ten, kdo ničí život, vystavuje se smrti. Kdo je vinen, požírá-li kočka myš: myš, nebo kočka? Myš, která přece nikdy žádné kočce neublížila? Nevíme, jaký smysl má, že židé ničí národy. Ale jestli to Příroda tak zařídila, aby židé svou rozkladnou činností uváděli národy do pohybu, pak si Pavel a Trockij zaslouží nejvyšší uznání, protože k tomu přispěli nejvíc. Židé svou činností vytvářejí obranné protilátky jako bacil v lidském těle*“ (A. Hitler, *Monology*, citováno J. Horníkem na s. 400.).

Čtenář se samozřejmě musí zeptat, co Hitlera přivedlo k přesvědčení o nadřazenosti árijské (nordické) rasy. Běžně rozšířená interpretace se spokojuje s poukazy na chorobnou a iracionální svévoli. Věc se má ale zásadně jinak a Horník nemá ve zvyku přikyvovat nekriticky šířeným mýtům. Hitler byl totiž i v této otázce důsledným darwinistou. Charles Darwin zařadil mezi evoluční faktory stimulující vývoj drsnost chladného podnebí – rasy, které mu byly vystaveny, musely vynaložit více sil a umu, aby přežily, a tím pádem se na vývojové škále zákonitě posunuly do vyšších pozic. Ostatní rasy tak zůstaly oproti těm „nordickým“ pozadu.

Hitler tezi o polidšťujícím efektu práce a o příhodném vlivu studeného klimatu na boj ras o vlastní přežití přijal (srov. s. 310-313). Židé pak skončili v roli parazitů

kulturních lidských pospolitostí, neboť na rozdíl od Němců neměli severský původ, ale pocházeli z oblasti mírného podnebí, takže se nemohli naučit tvrdě pracovat.

Darwinova teorie tedy svým nezastupitelným způsobem Hitlerovi zprostředkovala vědecké základy pro vražednou praxi. Kdyby chtěl někdo Hitlera označit za šílence, pak by to musel učinit ne kvůli masakrům, nýbrž kvůli skutečnosti, že s dokonalou logikou domyslel Darwinovu evoluční teorii do posledních teoreticko-praktických důsledků. V deváté kapitole autor přesvědčivě vysvětluje, že kdyby Hitler v rámci svého přesvědčení nepřistoupil k celoplošnému vyvražďování Židů, dopustil by se z hlediska svého evolucionistického světonázoru osudové chyby, za niž by sám německý národ zaplatil nejvyšší cenu v podobě ztráty existence.

Čtenář může zapochybovat o spolehlivosti Horníkovy analýzy motivu holocaustu, zvláště když na základě původní textové dokumentace rozšiřuje Hitlerovo spásné úsilí za hranice německé rasy přímo na celý svět. Proč by se měla nacistická ideologie ohánět hrozbou, kterou židovský marxismus představoval pro svět, když přece musela z vlastní povahy implikovat vůli k oslabení ostatních národů jakožto svých rasových nepřátel?

Horník se dokázal elegantně vyrovnat i s touto námitkou. Nalezl totiž logickou harmonii mezi požadavky Hitlerova darwinistického názoru na straně jedné a jeho světovým mesianismem na straně druhé. Jestliže totiž považoval Židy za ničitele lidské kultury a smrtelné nebezpečí pro všechny národy (srov. s. 346-349), spatřoval v nich překážku pro realizaci podmínek, za nichž může tvrdit mezinárodní souboj probíhat a bez nichž by tedy k žádnému evolučnímu vzestupu ve světě nemohlo dojít. Nepřátelství nacistů vůči ostatním národům a mobilizace sil ve prospěch mezinárodního celku proto neobsahuje žádnou logickou nesrovnalost:

Pro přesné porozumění Hitlerovu motivu k holocaustu tedy musíme mít neustále na paměti, že v jeho světě mohlo být teprve s úplným zánikem Židů zaručeno, že další evoluční soupeření mezi národy o přežití proběhne v situaci, kdy již nebude hrozit, že by se v něm mohl prosadit národ parazitů, jehož případné vítězství by nevyhnutelně znamenalo zničení všech předpokladů nutných pro život lidské populace. Jinak řečeno, po definitivním zničení parazita by už v rámci Hitlerova světa bylo jisté, že nebude hrozit, že by mohl zcela skončit přirozený boj o sebezáchovu mezi národy a tím i další evoluce lidstva. Čili že by byla v principu zachráněna další existence lidstva na Zemi jako taková" (s. 394).

4. Poněkud nezvyklé memento

Mezi představiteli dnešních intelektuálních a politických elit nenachází nacistická ideologie žádnou pozitivní odezvu, takže se zdá, že už je nenávratně pohřbená v minulosti. Horník má však i v tomto případě jiný názor. Upozorňuje jednak na mylnost klasifikace nacismu, který je takřka jednomyslně vydáván za extrémně pravicové hnutí, a v knize předkládá dobré důvody pro zcela opačné hodnocení. A za druhé se vynořuje potíž systematického přehlížení darwinistické složky nacistického světonázoru. Že se Horník dotýká ožehavého tématu, o tom není nutně přesvědčovat nikoho, kdo má alespoň orientační přehled o intelektuálním pozadí současné kultury. Evoluční teorii dnes obestírá téměř aura nedotknutelnosti.

Pro ilustraci situace Horník zvolil rozhlasový rozhovor, v němž se emeritní profesor z lékařské fakulty Masarykovy univerzity v Brně Oldřich Nečas naplno přihlásil k použitelnosti Darwinovy evoluční teorie k vysvětlení samotných lidských dějin: „Dovolím si tvrdit“, sdělil Nečas, „že celé dějiny lidstva nejsou nic jiného,

pokud to převeďme do biologických pojmů, než boj o potravu, o areál, tj. o životní prostor, a od určité doby i o zdroje pro průmyslovou výrobu, zdroje energie. Když se podíváme, co se dnes děje ve světě, tyto prvky vystupují naprosto jasně“ (citováno J. Horníkem na s. 410).

Prof. Nečas a spolu s ním celá plejáda vědců vyznávajících identické krédo jsou sice kultivovaní lidé, kteří se k nacismu nehlásí, avšak jak Horník bravurně argumentuje, činí tak jen za cenu nedomyšlení svého vlastního přesvědčení. Co čtenář zcela jistě nenajde na stránkách učebnic a „vědeckých“ publikací, to si může přečíst v samotném závěru knihy. V jedné takové intelektuálně nekonformní pasáži autor píše:

Darwin sám si všechny strašlivé důsledky své teorie dokázal představit asi jen stěží. Že však v principu chápal, k čemu jeho myšlenky vedou, aplikují-li se na lidstvo, je nepochybné... Z celkové reflexe nacismu by se proto neměla vytratit alespoň ta skutečnost, že když akceptujeme, že řád světa odpovídá teorii darwinistické evoluce, lze velice těžko vznášet námitky jak proti teorii, tak proti nacistické praxi. Naději na úspěch bychom mohli mít jedině tehdy, pokud bychom vycházeli z jiných světonázorových pozic. Uznáme-li ale nacistům například to, že boj o přežití je doslova příčinou vzniku a existence všech živočišných druhů, pak je tou nejpřirozenější věcí, jsou-li i v politice respektovány zákony vývoje. I člověk je totiž v tomto teoretickém rámci druhem, který vznikl bojem o přežití, a je tedy zcela v logice věci, když se respektují zákony přírody a bojuje se všemi prostředky o sebezáchovu.

Zastává-li tedy někdo názor, že darwinistický evolucionismus logicky nevede k všeobecné bitvě národů o životní prostor na planetě, potom

podstatu darwinismu stále nepochopil. V horším případě se jedná o záměrné lakování skutečnosti na růžovo, aby byla uchována nevinnost darwinistické evoluce. Nebudeme-li ale zbytečně chodit kolem horké kaše, lze darwinismus bez obav a zcela oprávněně označit za vražednou teorii, je-li vražda stále ještě činem, který spočívá v záměrném usmrcení nevinného člověka – například nějakého dítěte jenom proto, že patří k cizímu národu. Darwinismus totiž takové činy nejen teoreticky ospravedlňuje, ale dokonce k nim přímo nabádá jako k žádoucím způsobu, jak se účastnit údajně přirozeného boje o přežití, jehož prostřednictvím se uskutečňuje vývoj přírody (s. 411).

Kdyby se podařilo rozptýlit iracionální clonu předsudků, s níž je Hitlerovo působení v dějinách hodnoceno, mohl by být říšský kancléř dokonce povýšen na roveň státníků, kteří se ve své politice zcela a důsledně oddali vědecky obhajovaným zásadám. Zvláště, když šlo o zásady, které jsou i dnes širokou vědeckou komunitou stále akceptovány jako platné. Namísto ideologického klíčování Horník doporučuje prozkoumat hodnotu samotné evoluční teorie. Na posledních stránkách přivádí čtenáře k náhledu, že tato teorie trpí nepřijatelným defektem zvaným *logický kruh* (srov. s. 418).

Uvědomění si celkových souvislostí nacistické ideologie s jejími zrůdnými důsledky přivádí autora na závěr k zamyšlení nad příčinami tak rozsáhlého a nezpochybnovaného přijímání evoluční teorie ze strany etablované vědy. Spatřuje je konsekventně ve faktickém vývoji novověké filosofie, která počínaje Descartovým vystoupením ztrácela stále více svou samostatnost, až byla nakonec zbavena svého vlastního předmětu a své vlastní metody a dostala se do vleku empirické a naturalistické vědy. Důsled-

ný, svým principům věrný scientismus pak uvolňuje prostor vnitřně rozporným teoriím vzniku a dynamiky skutečnosti, mezi něž se řadí i Darwinova evoluční teorie.

Komu neuniká vazba povahy moderního vědeckého naturalismu na vývoj novověké filosofie, ten se nebude divit, že brutální ideologie nacismu a komunismu ovládly ve 20. století myšlení a jednání mas:

Obracíme-li se tedy dnes s hrůzou k nedávné minulosti, kterou mají na svědomí evropské národy, a počítáme přitom milióny mrtvých z dob nacismu a komunismu, mělo by toto zděšení konečně doprovodit i kritické a přesné zhodnocení myšlenkových příčin, které stály v pozadí těchto režimů. Filozofové by tedy měli pokud možno rychle a pečlivě přezkoumat základy a hodnotu své dnes již zcela zmrzačené vědy a odstranit omylem novověkých a moderních myslitelů, aby filosofie mohla znovu zaujmout svou nezastupitelnou úlohu v poznávání a výkladu světa a byla tak včas schopna čelit případným novým ideologiím, ještě než dojde na katastrofální praxi.

Podíváme-li se totiž na teoretickou podstatu Hitlerova světonázoru, není těžké si všimnout, že se v základních rysech zcela shoduje s tím, co si dnes drtivá většina lidí myslí o původu a řádu světa. Z tohoto teoretického hlediska se pak hrůzy nacistického režimu nejeví ani tak jako nepochopitelné excesy evropské vyspělé civilizace, ale spíše jako logické vyústění novověkých trendů. (...)

Moderní člověk by se měl zkrátka konečně dozvědět, že jsme se ze světonázorového marasmu předchozího století nikam zásadně neposunuli a že Hitlerovy myšlenky nosíme stále s sebou. Filosofické základy, z nichž moderní společnost vyrostla, totiž

nebyly zničeny s koncem nacismu a komunismu. Zatím jsme se jakžtakž vypořádali pouze s politickou mocí, která nebyla líná důsledně domýšlet a žít podstatu moderního západního světonázoru.

Náš zásadní současný problém spočívá v tom, že kolaps filosofie dosud neskončil, její sebedestrukce se v postmoderní době ve skutečnosti ještě prohloubila. Dnes už se hlavní filosofické autority dopracovaly dokonce tak daleko, že se zcela rozpouštějí v totálním relativismu a v jakési smrtelné křeči už jen donekonečna bezmocně opakují, že žádná pravda není a že nic jistého nemůžeme poznat. Filosofie je tedy ještě v horším stavu, než byla před sto lety, kdy k moci nastupovaly komunismus a nacismus. Byl-li však jednou z rozhodujících příčin vzniku moderních totalitních ideologií skutečně právě úpadek filosofického vědění, logicky z toho plyne, že něco podobného nás v nejbližší době nemine. Úpadek Západu totiž nelze zastavit rozvíjením omylů, z nichž vzešel. Bude-li tedy dnešní intelektuální elita i nadále bezstarostně rozpracovávat myšlenky, z nichž povstaly totalitní hrůzy 20. století, na vlastní kůži opět zakusíme, co je pravá podstata dnešní postmoderní západní civilizace“ (s. 421–422).

Kniha Jana Horníka je skvěle napsaná, dokonale promyšlená a tematicky nanejvýš aktuální. Přečíst a prostudovat by si ji měl každý, kdo chce samostatně a do hloubky porozumět nejen významnému období našich nedávných dějin, ale i naší přítomnosti, která se z hlediska takové reflexe rozhodně nejvíce jako příslib budoucího, politicky konstruovaného nadnárodního ráje.

– Roman Cardal –

*Autor přednáší filosofii na Vysoké škole
CEVRO institut.*

NÁZOR NORMÁLNÍ většinové populace

Pozn. red.: Následující článek je reakcí na článek předchozí a nevyjadřuje stanovisko redakce.

Nedostudovaný takyfilosof Jan Horník se chtěl zviditelnit něčím, co tu ještě nebylo a co je zajímavé jako filosofické podhoubí pro český neonacismus – „Hitler je filozof, není v něm chyba, chyba je v Darwinově teorii.“ A proto, pozor na ni. Čehož důsledkem je posílení kreacionismu. To je zase zajímavý aspekt pro protestantské fundamentalisty.

Myslíci člověk ví, že vůdčí postavy dějin, které chtěly pro sebe ovládnout svět, byli diktátoři, kteří používali a zneužívali různé filozofie a teorie, k tomu, aby jim lidé věřili, i když budou vraždit, vždycky ve jménu něčeho drahého až posvátného. Byl to Hitler, Stalin a mnoho jiných před nimi. Nikdy ale nedostihli Boha hrozného, který byl největší vrah, bez jehož vědomí ani vlas nepadne, že? Při potopě nechal utopit všechny lidi kromě Noeho rodiny a nechal zabít miliony lidí ve všech válkách, co jich bylo. (Nebyl to Bůh obyčejných lidíček, ti mají na obláčku svého Boha, ke kterému vzhlížejí.)

Z fundamentalismu jde hrůza. Židovští fundamentalisté zabili Izaka Rabina, islámští fundamentalisté zničili „Dvojčata“ v NY. Baptističtí fundamentalisté zase vymývají mozky pavědou kreacionismem, posilují si tím svoje ego. Ani v ČR, ani jinde v Evropě, ani v USA se to nesmí přednášet ve školách. U nás ani v soukromých školách. Nedávno pohrozila ministryně školství jednomu pražskému gymnasiu, kde se rodiče postavili proti vymývání mozku svých dětí, že gymnasium uzavře. Myslím, že článek J. Horníka se pohybuje na okraji spektra české společnosti a slouží též tomuto okraji společnosti. Je vás zkrátka málo,

i protestantských fundamentalistů (něco přes 3.000) i neonacistů. Jste psi, kteří štěkají na karavanu jdoucí dál. Už mi ty vaše zajímavosti neposílejte, jsou pod úroveň moderního inteligentního člověka.

– J. K. –

TEZE NA PODPORU kreacionismu

Evoluční biolog a filozof Stanislav Komárek se svého času vyjádřil, že evoluční teorie „představuje biologický problém, kterému se asi dostalo největší publicity za lidskou historii“ (Vesmír č.6/1997). Časopis National Geographic označil Ioni Darwinův spis *O původu druhů* za „nejtřaskavější knihu v dějinách vědy“. Důvodem je, že tato teorie zasáhla do širokého spektra oborů lidské činnosti, a zejména, že se dotýká základních otázek našeho života. Tím se pro křesťany stává výzvou, aby se s ní se znalostí věci, a na biblickém základě, vyrovnali. Srovnatelnou, věcně správnou a biblicky odůvodněnou odpovědí na tuto výzvu se jeví kreacionismus, bez ohledu na negativní konotace, kterými je toto označení zatíženo. Tyto teze jsou pokusem o stručné vystižení podstaty problému.

1. Sřet paradigmat

U evoluční teorie se jedná o střet mezi dvojím paradigmatem – materialistického naturalismu a biblického theismu. Tato teorie měla hned od počátku (1859) dosah do oblasti mimo biologii, který vedl k přímé konfrontaci s vírou ve stvoření:

Pokud jsem se zmýlil v hodnocení významu přírodního výběru, což ale ani zdaleka nepřipouštím, tak jsem alespoň – jak doufám – podstatnou měrou přispěl k překonání dogmatu o speciálním stvoření (Charles Darwin v dopise Asa Grayovi, 1861).

Postupně jsem poznal, že Starému zákonu se nedá věřit více než svatým knihám hinduismu nebo pově-

rám barbarů... Postupně jsem došel k přesvědčení, že křesťanství není zjevené náboženství (Nora Barlow, *Autobiography of Ch. Darwin*, 1958).

Traduje se, že když Alfred Wallace [spoluobjevitel principu přirozeného výběru] řekl, že lidská inteligence nemohla vzniknout působením přírodního výběru, tak mu Darwin odpověděl velkým NE, které na papíru třikrát podtrhl (Bolton Davidheiser).

2. „Pouhá“ vědecká hypotéza

Evoluční teorie není prokázaným poznáním vědy, nýbrž jen vysoce spekulativní vědeckou hypotézou. Mezi hlavní vědecké námitky patří:

a) Z oblasti teoretické a makromolekulární chemie: nemožnost tzv. chemické evoluce, jinak nezbytného prvního stupně abiogeneze. Důvody: neřízená polykondenzace (reakce, kterou vznikají lineární makromolekuly typu DNA) je statistický proces, který neposkytne biologicky významnou strukturu, nýbrž náhodně uspořádaný řetězec; dále jsou výchozí přírodní sloučeniny zásadně racemáty (směs levotočivých a pravotočivých molekul), kdežto biologicky funkční produkty (bílkoviny, nukleové kyseliny) mají usměrněnou optickou aktivitu.

Představa, že složité biologické struktury života vybuchly z prebiotické polévky, je ta nejsterilnější a nejměšnější představa v historii lidského poznání. Inspirovala všechny zjednodušující jalovosti 20. století. (Jonathan Wells, *Darwinismus a inteligentní plán*, 2007)

b) Z oblasti termodynamiky: v izolovaném systému jsou spontánní děje omezeny 2. zákonem termodynamiky (ve směru k nižšímu stupni uspořádanosti, doprovázenému zvyšováním entropie); není znám žádný přírodní princip, který by umožňoval samoorganizaci hmoty ve smyslu evoluce; tvrzení evoluční teorie je v zásadním rozporu se známým

34 ZÁPAS O DUŠI

Pasteurovým experimentálně prokázáným principem „život jen ze života“ (1862); při hodnocení fosilní zprávy je podstatný rozdíl mezi „vývojem života“ a „dějinami života“.

c) Z oblasti teorie informace: informace je nehmotná veličina, která nikdy nevzniká sama od sebe – je vázána na působení (vklad) inteligentního činitele; informační obsah DNA není možné vysvětlit spontánními přírodními procesy – má povahu vnesené informace; obdobně je vznik buňky (jako základní struktury živé hmoty) a různých složitých molekulárně-biologických soustav (typu bakteriálního bičíku, imunitního systému, srážlivosti krve atp.) omezen principem neredukovatelné složitosti (darwinistické gradualistické schéma je pro vysvětlení nepoužitelné).

3. Arogantní postoj

Autoritativní a přezíravé (až zpupné) vystupování evolucionistů je nepatřičné a ostudné:

Evolution je všeobecně přijímaná teorie nikoli proto, že může být dokázána její správnost, nýbrž proto, že jediná alternativa, speciální stvoření, je prostě nemyslitelná (D. M. S. Watson, Londýnská univerzita, 1929).

Je mnoho těch, kteří o věci moc nevědí, ale nevznášejí námitky, neboť slyší, že každý, kdo není omezený a bigotní, přijímá evoluci jako fakt (Bolton Davidheiser).

Český spolek pro potírání pavěd by rád nějak rozbil inteligentním designérům jejich chystaný sabat. To, že se v Praze sejdou různé sorty bigotů a ignorantů, by snad nemuselo být důvodem, abychom podobně blbli i my ostatní (Evoluční biolog Jan Zrzavý o konferenci „Darwin and Design“ v Praze 2005, Respekt č.42/2005).

4. Plnohodnotná alternativa

Kreacionismus má povahu kvalitní, plnohodnotné alternativy:

Nejdůležitější prohlášení Bible o stvoření není obsaženo v knize Genesis, nýbrž v úvodní pasáži Janova evangelia:

◆ *Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo bylo Bůh... Všechno povstalo skrze ně a bez něho nepovstalo nic, co jest.*

Kdežto metafyzický příběh evoluce tvrdí, že vše vzniklo neosobními, neinteligentními silami. Rozdíl mezi biblickým a naturalistickým podáním je zásadní a žádný kompromis zde není možný.

Po více než jedno století převládala v biologii domněnka, že návrh či koncepce je hypotéza, kterou je možno vyloučit s odůvodněním, že jde o fundamentálně apriorní ideu, která je tudíž vědecky nezdravá. Tento závěr je možno interpretovat nábožensky, na náboženských předpokladech však nespočívá... Myšlenka, že to byli oponenti evoluce, kteří byli zaslepeni omylem apriorismu, je jedním z největších mýtů biologie 20. století (Michael Denton, *Evolution – A Theory in Crisis*, 1985).

Darwinismus není ve skutečnosti založen na empirické evidenci. Jeho pravý základ spočívá ve filosofii, a to specificky v metafyzickém naturalismu... Když křesťanští teisté zaujmou pozici, že inteligence, která nás přesahuje, byla podstatným činitelem při biologickém stvoření, bude to znamenat velký příspěvek k hledání pravdy (Philip E. Johnson).

Považoval bych za nedbalost, kdybych nevyslovil poděkování za pomoc a přízeň od Boha, Stvořitele vesmíru a Autora života (G. J. van Wylen, *Thermodynamics*, 1947; originální vyjádření v úvodu vědecké publikace).

5. Spojení nespojitelného?

Teistická evoluce je sice pochopitelným, avšak vysoce sporným pokusem o smíření neslučitelného:

a) **Z hlediska poznání vědy:** Proti propracovanému schématu naturalistické evoluční hypotézy staví jen vágní nábožensko-filozofické spekulace (učebnic evoluční biologie jsou stovky, učebnice psaná z pozice teistické evoluce snad ani jedna).

Teologové (či teističtí vědci) přežívají v akademické obci nikoli výzvami naturalismu založenými na konkurenční interpretaci reality, nýbrž snahou nalézt místo v rámci reality definované vědeckými naturalisty (Philip E. Johnson).

b) **Z biblického hlediska** se teistická evoluce dostává do rozporů s konsistentním učením Bible o dějinách spasení, které je založeno na historických skutečnostech stvoření člověka a jeho pádu do hříchu, a odtud odvozeném chápání smrti a pohledu na Krista jako druhého Adama. Problémem je zejména svědectví Bible o „velmi dobré“ kvalitě původního stvoření, o přímém stvoření člověka a o fyzických důsledcích Adamova pádu, které jsou s evolučním schématem neslučitelné.

V závěru své knihy *O původu druhů* Darwin píše, že cílem evoluce je další pozitivní vývoj a „vymírání tvarů méně zlepšených“ a uzavírá: „*Tak z boje v přírodě, hladu a smrti přímo vyplývá ten nejvznešenější pojem, který jsme schopni pochopit, totiž vznik vyšších zvířat.*“

Nový zákon považuje Adama za předka celé lidské rasy. Pohled dnešní biologie je jiný. S našimi vědomostmi je více konzistentní předpokládat, že Bůh použil přírodních procesů a stvořil člověka z těla opice, které připravil evolučním procesem (R. J. Berry, in: *Creation and Evolution*).

Biblická zpráva o stvoření člověka neznamená nutně, že Adam a Eva neměli žádné předky... Jejich těla mohl Stvořitel připravovat po miliony let evolucí tzv. hominidů (Pavel

Javornický, Když se víra s vědou nehádá, 2009).

Kdyby nebylo smrti, nebylo by ani života. Z tohoto axiomu evoluční teorie nevede žádná cesta ven. Pokud tedy přijímáme evoluci jako reálné stvoření, přijímáme tím také svoji smrt jako pozitivní a tvořivý faktor (Hans Mohr, in: *Leben durch Sterben?*).

Závěr

Teistická evoluce už svým názvem svědčí o snaze podřídit poselství Bible evoluční doktríně. Kreacionismus už svým názvem podává svědectví o Bohu jako Stvořiteli a udržovateli vesmíru a života.

Teistická evoluce je nepřijatelným pokusem o smíření neslučitelného. Kreacionismus je jasným vyznáním o Bohu Stvořiteli. Pro teistickou evoluci není důvod ani z hlediska poznání vědy, ani z hlediska učení Bible. Pro kreacionismus je tentýž důvod jako byl vždycky: Jasně svědectví živého Boha v jeho Slově.

– Josef Potoček –

*Seznam použitých pramenů
necitovaných přímo v textu naleznete na
našich webových stránkách.*

KDYŽ UŽ NELZE ČINIT pokání (Žd 6,4-8)

Dostali jsme se k veršům, které lze prohlásit za nejobtížněji vyložitelný oddíl Nového zákona.

Všechny přístupy, včetně toho mého, totiž mají své problémy. Takže si člověk musí vybrat, se kterým balíkem problémů dokáže žít. Chcete-li se hlásit k jinému názoru, než je ten můj, přeju vám hodně štěstí! Konzultoval jsem přes pětaticet různých komentářů a kázání, a podle mého názoru nikdo nedokázal vyřešit všechny obtíže, na které v tomto textu narážíme. Proto tu nesmíme být dogmatičtí, ale musíme dál prosit Boha o pochopení v pokorném duchu a v poslušnosti vůči tomu, čemu rozumíme.

Názory na jednotlivé detaily našeho textu lze počítat na desítky, ale pokud jde o celkový výklad, hlavní názorové skupiny jsou v podstatě čtyři. Dvě z nich lze podle mne bez dlouhých diskuzí odmítnout, protože jsou v rozporu s mnoha jinými částmi Písma. Druhé dvě mají něco do sebe, podle toho, se kterými problémy jste ochotni žít. Pokusím se vysvětlit, proč mi názor, pro který jsem se rozhodl, dává nejlepší smysl.

Čtyři hlavní názorové skupiny

1. Arminiánský názor: praví věřící mohou ztratit spasení, když odpadnou od Krista. Důslední arminiáni popírají jak věčné bezpečí věřícího, tak vytrvání svatých. Tato dvě učení nejsou tak docela totožná. Učení o věčném spasení říká: „Spasen jednou, spasen provždy.“

Když někdo uvěří v Ježíše Krista jako ve Spasitele, obdrží v té chvíli věčný život a nemůže ho ztratit. Reformované učení o vytrvalosti svatých souhlasí, že pokud je někdo *skutečně* spasen, Bůh mu jeho spasení zachová až na věčnost, protože spasení pochází od Pána, a ne od lidí.

Reformovaní teologové ale rozlišují mezi něčím *rozhodnutím* přijmout Krista a tím, jestli Bůh někoho skutečně spasí. Lidská rozhodnutí nemusí doprovázet Boží obnovující moc, bez níž duše nemůže povstat z duchovní smrti k duchovnímu životu. Když se někdo rozhodne uvěřit Kristu, otázka zní: *Vzkřísil ho Bůh nadpřirozeným způsobem ze smrti k životu?* Dal mu Bůh nové srdce? Podle reformovaného názoru to ukáže čas. Jak ukazuje podobenství o rozséváči, semeno padlé na skalnatou půdu a semeno padlé do trní vypadalo nějaký čas dobře, ale nakonec neneslo ovoce věčného života (Mt 13,20–23). Jinými slovy, reformovaný názor říká, že existuje něco takového jako falešná víra. Falešný věřící nějakou dobu vypadá, že je spasen, ale později se ukáže jeho skutečný stav a on odpadne.

Důslední arminiáni naproti tomu učí, že spasení závisí na rozhodnutí člověka uvěřit v Krista. Když to člověk může učinit, může to také odčinít. Vážný hřích (arminiáni mají obtíže stanovit *jak závažný* hřích či *jaké množství* hříchu) vede ke ztrátě spasení. Podle nich mluví šestá kapitola Listu Židům o věřícím, který ztratil spasení.

Mají ovšem dva velké problémy. Za prvé, mnoho biblických textů učí, že skuteční věřící nemohou být ztraceni (J 6,39–40; 10,27–30; Ř 8,28–39). Za druhé, kdyby praví věřící mohli být ztraceni, pak náš text učí, že pro ně už není možné získat spasení zpět. Tak daleko ovšem většina arminiánů není ochotna zajít.

2. Názor založený na učení o spasení bez přijetí Ježíš Krista za Pána: praví křesťané mohou zapřít víru a přesto zůstat spasení, i když přijdou o odměny v nebi. Hlavními zastánci tohoto učení jsou Zane Hodges (*Bible Knowledge Commentary*, Hebrews [Victor Books]) a Grace Evangelical Society spolu s R. T. Kendalllem.

Chápu spasení jako věc rozhodnutí a spásnou víru redukuji na rozumový („mentální“) souhlas, který nezahrnuje pokání. Když jednou někdo uvěří v Krista, je navěky v bezpečí bez ohledu na to, jak vypadá jeho další život. Později se může třeba stát ateistou nebo strávit zbytek života v těžkém hříchu. Ale protože jednou „uvěřil“, je navěky v bezpečí.

Tento názor má tolik problémů, že v tomto kázání nemohu všechny zmínit.

Vyvrácí ho List Jakubův a 1. list Janův a také kniha John MacArthura *Faith Works* (Víra koná skutky). Bible jasně učí, že pravý věřící může těžce zhřešit (například David nebo Petr), a přesto být navracen do společenství s Bohem. Stejně zřejmé ovšem je, že někteří se mohou hlásit k víře, a přesto nebýt skutečně spaseni (Bileám, Jidáš, Šimon Mág, 1 K 15,2; 2 K 6,1; 13,5; Tt 1,16).

- ◆ *Podle toho víme, že jsme ho poznali, jestliže zachováváme jeho přikázání. Kdo říká: „Poznal jsem ho,“ a jeho přikázání nezachovává, je lhář a není v něm pravdy. (1 J 2,3–4).*

Člověk, který odpadne a znovu ukřižuje Božího Syna, čímž ho veřejně zesměšní, kterého nelze znovu vést k pokání, není věřící, který pouze přišel o odměny!

3. Hypotetický názor: autor mluví o něčem, co se nemůže stát, co je však varovným důvodem k vytrvalému směřování k dospělosti. Onou nemožnou událostí bývá mině někdy odpadnutí, někdy opětovné spasení. Tento názor vysvětluje (a podle všeho i zastává) dr. Ryrie v poznámce pod čarou v *The Ryrie Study Bible* (Ryrieho studijní Bible) [Moody Press]:

„Odpadnout“ není možné (protože podle tohoto názoru jsou skuteční věřící na věky v bezpečí), toto slovo se však ve větě objevuje proto, aby posílilo varování. Je to trochu něco podobného jako říci třídě studentů asi toto: „Když se student na tento kurz jednou přihlásí, pak ho, i kdyby vrátil čas [což není možné], nemůže začít studovat podruhé. Proto se všichni studenti musí pilně snažit prohloubit své vědomosti.“

Tento názor má tu přednost, že výrazy v 6,4–5 chápe jako popis skutečného obrácení, protože tak opravdu vypadají. Určitou verzi hypotetického názoru (i když odlišnou od té Ryrieho) zastával i Charles Spurgeon, protože nedokázal přijmout, že by výrazy v 6,4–5 mohly popisovat falešné věřící. Vysvětloval, že skuteční věřící *nemohou* odpadnout, protože je Bůh odpadnout nenechá. Ale Pavel (kterého pokládá za autora listu) tu tvrdí, že důvodem, proč je Bůh odpadnout nenechá, je to, že by to popřelo účinnost Kristova smíření na kříži. Návrat by tedy nebyl možný. (C. Spurgeon: *Final Perseverance*, v: *The New Park Street Pulpit* [Baker], sv. 2, str. 169–

176.) Jiní tvrdí, že ono hypotetické varování se netýká odpadnutí od víry, ale vracení se a začínání křesťanského života znovu od začátku („nekladme znovu základy“, 6,1–2 KMS), což je nemožné.

Odmítám tento názor kvůli dvěma problémům. Za prvé je to naprosto matoucí způsob, jak se vyjádřit. Pokaždé, když slyším, jak někdo tento názor vysvětluje, říkám si: „Ehm? Proč by měl autor něco takového vysvětlovat tak zamotaně?“

Za druhé, hypotetické varování není žádné varování. Jestli něco nemůžu udělat, není třeba mě varovat, abych to nedělal. Spurgeon se tuto námitku pokouší odrazit tvrzením, že Bůh křesťany před odpadnutím chrání právě tímto varováním („nikdy nebudete moci být obnoveni“). Ilustruje to na hluboké propasti. Bůh svým dětem říká: „Jestli přepadnete přes okraj, rozbijete se na padrť.“ To způsobí, že věřící zvolá: „Otče, drž mne, ať tam nespadnu!“ Varování udržuje věřícího v posvátné bázni a v závislosti na Bohu, protože ví, že kdyby spadl přes okraj, náprava by nebyla možná (str. 175).

Jeho přirovnání ale platí pouze tehdy, když je pád skutečně možný. Jestliže kolem propasti stojí neuvěřitelně vysoký plot, na který nikdo nikdy nevyleze, i kdyby se snažil, tak k čemu je třeba někoho varovat, aby do ní nespadl? Hypotetické varování vlastně není vůbec žádné varování. Totéž platí, pokud se varování týká pokusů se vrátit a dát se spasit znovu od začátku (což je nemožné). Proč varovat před něčím, co nemůžete udělat? Kromě toho tato verze přehlíží závažnost pojmu „odpadnout“. V sázce je něco mnohem podstatnějšího než pokus začít žít křesťanský život znovu.

4. Názor, že jde o falešné věřící: autor mluví o lidech, kteří pobývají s církví a těží z jejich požehnání, ale nejsou skutečně spasení. Tento názor, ke kterému se (navzdory jeho problémům) hlásím já,

38 ZÁPAS O DUŠI

říká, že lidé popsaní v 6,4–5 se hlásí k židovské církvi, které autor píše, a vypa-
dají, že jsou spasení. Ale v určité chvíli,
obvykle v krizi, přiznají barvu. Zavrhnou
svou víru v Krista, vrátí se buď k judaismu
nebo do světa a přidají se k těm, kdo
ukřížovali Božího Syna. Tím Krista veřej-
ně zesměšňují. Svým životem, když už ne
slovy, říkají: „Zkusil jsem to s vírou v Kris-
ta, ale nefungovalo to. Byl to podvod!
Viděl jsem to zevnitř, a tak vím, o čem
mluvím. Křesťanská víra je k ničemu!“

O takových odpadlicích autor říká, že
s nimi „není možno znovu začít a vést
je k pokání.“ Zatvrdili totiž svá srdce vůči
pravdě, které byli vystaveni. I když to chví-
li vypadalo, že jsou spaseni, dnes jejich
životy ukazují, že nikdy spaseni nebyli.

Tento názor má dva hlavní problémy.
Za prvé, pojmy ve verších 6,4–5 znějí jako
popis pravých, ne falešných věřících.
Proč by autor vršil všechny tyto pojmy,
kdyby popisoval falešné věřící? Za druhé,
pokud nebyli skutečně spaseni, tak od
čeho by mohli odpadnout? Jak by mohli
být *znovu* vedeni k pokání, pokud přede-
vším nikdy pokání nečinili? Připouštím, že
jsou to obtížné problémy. Proto jsem
hned na začátku řekl, že ani jeden názor
není bez problémů. Musíte si vybrat, se
kterými problémy se dá žít. Utišit tyto dvě
námitky nám pomůžou určité výkladové
principy, které teď vysvětlím.

Jak rozhodnout, který názor je
správný? Máme na to dvě hlavní kritéria:

1. Který názor nejlépe odpovídá argumentaci, kontextu a pozadí Listu Židům?

Jak jsme viděli, List Židům byl adresován
skupině Židů věřících v Krista, kteří byli
pod hrozbou pronásledování v pokušení
vrátit se k judaismu. Autor hájí prvenství
osoby a díla Ježíše Krista. Vyměnit Krista
za starý židovský systém znamená
odvrátit se od Božího vrcholného a ko-
nečného řešení v jeho Synu k něčemu
podřadnějšímu.

V kapitolách 3 a 4 autor pomoci
odstrašujícího příkladu Izraele na poušti
(ze Žalmu 95) tyto židovské křesťany
varuje, aby neodpadli proto, že by měli zlé
a nevěřící srdce (3,7–12.15; 4,3.5.7).
Vyzývá je, aby neposlušností a nevírou
nepromeškali vstup do Božího odpočinku
(3,18; 4,6.11). Říká jim:

◆ *Vždyť máme účast na Kristu, jen když
své počáteční předsevzetí zachová-
me pevně až do konce. (Žd 3,14)*

Jak jsem zdůraznil, když jsme studovali
tyto kapitoly, celý národ potřel veřeje
svých domů krví, což je protějšek
spásné víry. Všichni prošli Rudým mo-
řem, což je předobraz křtu (1 K 10,2).
Všichni jedli týž duchovní pokrm a pili
vodu ze skály, která představovala Kris-
ta. Všichni žili ve světle a pod ochranou
ohnivého a oblakového sloupu.

Všichni měli z těchto věcí duchovní
prospěch. A přece většinou nebyli
skutečně spaseni. Ve svém hněvu je
Bůh nechal pomřít na poušti, takže
nevešli do jeho odpočinku. Bylo jim
kázáno evangelium (4,2.6), ale pro
nevíru a neposlušnost jim nebylo
k užítku.

Mezi zkušeností Izraele na poušti
a pojmy, které autor používá v 6,4–5, je
řada paralel. Byli „osvíceni“: viděli Boží
způsoby jednání a slyšeli evangelium.
„Okusili nebeského daru“: duchovně jako
vysvobození z Egypta, fyzicky, když jim
Bůh dal manu. V 6,4 se „nebeský dar“
pravděpodobně vztahuje ke spasení,
nebo ke Kristu samotnému.

Být „účastníky Ducha svatého“ zna-
mená mít podíl na Duchu, pravděpodob-
ně ve smyslu požehnání spásy a dary
Ducha, které se v jejich židovské církvi
projevovaly. Když Izraelci odcházeli
z Egypta, hromadně prožívali zázračná
znamení pohrom a další divy spojené
s touto mimořádnou dobou. „Pravdivost
Božího slova“ se týká dobrých slibů, které
dal svému lidu, zejména v evangeliu.

A opět to byla *hromadná* zkušenost Izraele na poušti. Všichni okusili, jak dobré je Boží slovo, když jim slíbil, že je vyvede z otroctví v Egyptě. Ale ne všichni byli spaseni jako jednotlivci svou *osobní* vírou.

Okusili také „moc budoucího věku“. Izrael zažil mnoho zázraků, jak během odchodu z Egypta, tak na poušti, kde se o ně Bůh staral. V naší židovské církvi jde o dary zázračných znamení, kterými Bůh potvrdil evangelium (2,4). Ale je možné dokonce i činit zázraky, a přece nebyť spasen. Ježíš předpověděl, že mu o soudném dni mnozí lidé řeknou, že v jeho jménu vymítali demony a činili zázraky, a on jim přesto řekne:

◆ *Nikdy jsem vás neznal; jděte ode mne, kdo se dopouštíte nepravosti. (Mt 7,22–23)*

Přirovnání, kterým autor v 6,7–8 vysvětluje verše 6,4–6, je hlavním klíčem k výkladu tohoto textu. Mluví o zemi, která je zavlažována deštěm (symbol Božích požehnání). Pokud nese úrodu, plní svůj účel a Bůh jí žehná. Pokud ale dává jen trní a bodláčí, „je nepotřebná a blízká prokletí a nakonec bývá vypálena“. To odpovídá příběhu Izraele na poušti a myšlenke varování v 6,4–6. Bůh při exodu a během putování pouští vyléval na národ svá požehnání.

Životy Izraelců by měly nést ovoce víry a poslušnosti. Místo toho byli nevěrní a neposlušní, a několikrát dokonce vyhrožovali, že se vrátí do Egypta.

V církvi adresátů byli někteří v nebezpečí, že se dopustí přesně téhož hříchu. V kolektivním smyslu měli všichni podíl na nepřeborných požehnáních Božího spasení, ale teď byli v pokušení vrátit se k judaismu. Ale udělat to by znamenalo odpadnout od Krista, a co horšího, připojit se k těm, kdo ho ukřižovali! Tím by Krista znovu pověsili na kříž a veřejně ho zesměšlili, protože by tak vyjádřili souhlas s nevěřícími Židy, že Ježíš není jejich Spasitel a Mesiáš.

Tak by se stali blízkými prokletí a kdyby v tomto stavu odmítnutí víry zemřeli, čekaly by je plameny věčného soudu.

Verš 6,9 tento výklad podporuje. Autor tu říká:

◆ *Co se však týká vás, milovaní, jsme přesvědčeni o lepších věcech, o tom, co náleží k záchraně... (Žd 6,9 KMS)*

Slůvko „a“ (viz KR) je v originále použito jako příznak dodatečného vysvětlení. Dalo by se přeložit jako „a to“, „to jest“ či „totiž“ (NBK). „Lepší věci“ jsou nejspíš ty, o kterých se mluví v 6,4–5. (Wayne Grudem; v: *Still Sovereign* [Baker], ed. Thomas Schriener, Bruce Ware, s. 158–159 – Grudemovo padesátistránkové pojednání o varovných pasážích Listu Židům je tou nejúplnější obhajobou názoru, že jde o falešné věřící, jakou jsem kdy četl.) Verš 6,9 nasvědčuje tomu, že oněch pět pojmů v 6,4–5 popisuje lidi, kteří nejsou skutečně spaseni.

Zůstává otázka: „Pokud ale nebyli doopravdy spaseni, proč autor říká, že je nemožné, aby byli *obnoveni* k pokání? Jestliže v první řadě pokání nečinili, proč mluvit o jeho obnově?“

Zde se dostáváme k druhému kritériu:

2. Který názor nejlépe odpovídá jiným biblickým textům a příkladům?

O neupřímném pokání mluví řada jiných biblických oddílů. Bileám zdánlivě činil pokání, když se střetl s andělem, ale nebylo to spásné pokání (Nu 22,34; 31,16; srov. 2 Pt 2,15; Ju 1,11). Jidáš si vyčítal, že Ježíše zradil, a dokonce vrátil stříbro, ale ani jeho „pokání“ nevedlo ke spáse (Mt 27,3–5). Petr říká o těch, „kdo poznáním Pána a Spasitele Ježíše Krista unikli poskvrnám světa“, že pokud odpadnou a „znovu se do nich zapletou a podlehnou jim, budou jejich konce horší než začátky. Bylo by pro ně lépe, kdyby vůbec nebyli poznali cestu spravedlnosti, než aby se po jejím

poznání odvrátili od svatého přikázání, které jim bylo svěřeno“ (2 Pt 2,20–21).

Jsem tedy přesvědčen, že širší i bezprostřední kontext Listu Židům spolu s dalšími biblickými texty a příklady odpadnutí podporují názor, že zde autor mluví o falešných věřících, kteří pobývají s Božím lidem a podílejí se na požehnáních spásy, ale kteří nejsou skutečně spaseni. *Odpadnout* znamená vědomě odmítnout a zavrhnout to množství světla, v němž jim byl ukázán Kristus a evangelium. V důsledku toho se pokání stává nemožným – ne ovšem u Boha (Mt 19,23–26); stává se však *morální* nemožností, protože tímto záměrným odmítnutím pravdy člověk zatvrdí své srdce a postaví se mimo dosah pokání.

Hlavní myšlenku našeho textu tedy můžeme shrnout takto: Pokání se stává nemožným, když byl někdo naplno vystaven požehnáním Božího lidu, a odpadne, protože záměrně neuvěří a zapře Ježíše Krista.

Přes uvedené obtíže jsem přesvědčen, že daný výklad nejlépe odpovídá duchu a kontextu varování i dalším biblickým varováním a příkladům odpadnutím. Nyní stručně nějaké...

Aplikace

1. Je nebezpečné pohybovat se v křesťanských kruzích, ale odmítat či neposlouchat to, co nám Bůh ve své milosti dává pochopit.

Jedním z důvodů, proč nás autor zahrnul pojmy, které zní, jako by ti odpadlí byli spaseni, je ten, aby nás upozornil, jak daleko se můžeme dostat ve věcech víry, i když nejsme skutečně obrácení. Vzpomínám si, že když jsem poprvé četl *A Treatise Concerning Religious Affections* (Pojednání o náboženských citech) od Jonathana Edwardse, byl jsem nucen – a to už jsem byl mnoho let pastorem – zkoumat své vlastní srdce, abych se přesvědčil, že

opravdu jsem spasen! Také mi to otevřelo oči pro skutečnost, že mnozí lidé v evangelikálních církvích tvrdí,

♦ *že znají Boha, avšak svým jednáním to popírají. (Tt 1,16)*

2. Je nebezpečné hlásit se k víře v Krista, ale nenést ovoce křesťanského života.

Bůh vylévá své požehnání proudem, ale každý z nás si musí klást otázku: „Přináším Bohu ovoce, nebo plodím jen trní a bodláčí?“ Přečtěte si seznamy skutků těla a ovoce Ducha (Ga 5,19–23) a ptejte se: „Co z toho nejvíc charakterizuje můj život? Odstraňuji ze svého života postupně skutky těla a rostu v ovoci Ducha?“

3. Je nebezpečné nečinít pokání často.

Pokání není jednorázový úkon, který provedete při obrácení a pak jdete dál. Nemí to ani prostě změna názoru či chování. Rozchod s hříchem by měl být hlavním poznávacím znamením věřícího. Jak jsem už kdysi řekl, nevěřící ve východní Evropě říkají evangelikálům „kajníci“. To vůbec není špatná přezdívka! Čtete-li denně Boží slovo, ukazuje vám, v čem Bohu neděláte radost. A patřičnou reakcí je pokání.

4. Je nebezpečné nenechat se znepokojit tímto varováním, pokud máte srdce ztvrdlé, nebo se jím znepokojoval příliš, pokud je máte citlivé.

Dalším z důvodů, proč autor používá tak silné pojmy, je snaha šokovat ty čtenáře, jimž se na srdci dělají mozoly, aby se probrali dřív, než bude pozdě. Tyto verše nejsou jen varováním pro věřící, aby rostli ve víře (i když tím jsou také). Jsou varováním pro ty, kdo si *myslí*, že jsou věřící, ale nejsou, aby ke svému věčnému odsouzení neodpadli.

Skuteční věřící se nevracejí ke svým starým způsobům. Skuteční věřící vytrvají ve víře a v poslušnosti. Jak uvidíme, totéž zdůrazňuje verš 10,36, kde autor čtená-

řům říká, že potrebujú vytrvalosť. Pretože si o nich chce myslieť len to najlepšie, říká:

◆ *Ale my přece nepatříme k těm, kdo odpadají a zahynou, nýbrž k těm, kdo věří a dosáhnou života. (Žd 10,39)*

Jinými slovami, pro ty, ktorí skutočne uvěřili v Krista jako Pána a Spasitele je len jedna cesta: íť ve víře a v poslušnosti vpřed, i když čelíme zkouškám či pronásledování. Vzdát se Krista, který sám sebe obětoval na kříži a vracet se k potěšením tohoto padlého světa nebo k prázdné slupce náboženství je krajně nebezpečné a z duchovního hlediska to může znamenat koniec!

Pokud je vaše srdce vůči Bohu citlivé a denně se vzpíráte hříchu, mělo by vás toto varování znepokojit, ne však *nadměrně* znepokojit. Chodte dále s Pánem a on vás bezpečně dovede do svého nebeského království (2 Tm 4,18)!

Otázky k diskuzi

1. Který z uvedených čtyř názorů vám ve světle kontextu a zbytku Písma dává nejlepší smysl? Proč?
2. Kde je hranice mezi patřičným zkoumáním sebe sama a nadměrným sebezpytováním (2 K 13,5; 1 K 4,3–4)?
3. Měli bychom člověka, který se hlásí ke křesťanství, ale nežije s Kristem, ujišťovat, že je spasen? Proč ano, proč ne?
4. Objasněte rozdíl mezi učením „spasen jednou, spasen provždy“ a doktrínou vytrvání svatých.

– Steven Cole –

STVORENIE A SÚČASNÁ veda

◆ *Lebo On povedal, a stalo sa; On rozkázal, a postavilo sa. (Ž 33,9)*

Občianske združenia SOLAS a TEMELIOS Vás pozývajú na 2. ročník konferencie **Stvorenie a súčasná veda** v Žilíne 27. – 29. 8. 2010

Súčasná veda prináša mnohé objavy a pozorovania, ktoré jednoznačne

poukazujú na dielo Stvoriteľa a potvrdzujú biblickú výpoveď o stvorení. O niektorých z nich vo svetle biblického zjavenia budeme na konferencii hovoriť.

Miesto konania: Žilinská univerzita, Veľký diel, budova AF – Aula 3, Univerzitná 8215/1, 01026 Žilina.

Pozvaný hlavný rečník: Prof. John Hartnett, Ph.D. (fyzik, University of Western Australia, Austrália).

John G. Hartnett získal Ph.D. na katedre fyziky, University of Western Australia (UWA). Pracuje vo výskumnej skupine pre frekvenčné normy a metrologiu. Medzi jeho výskumné aktivity patrí vývoj mikrovlnných oscilátorov, radar s ultranízokým šumom, testovanie fundamentálnych fyzikálnych teórií ako špeciálna či všeobecná teória relativity, merania zmien základných konštánt a kozmologické dôsledky týchto zmien. S veľkým záujmom venuje kozmológii a vývoju nových fyzikálnych princípov („novej fyziky“), ktoré nepotrebujú predpokladať existenciu temnej hmoty vo vesmíre.

Na konferencii ďalej vystúpia domáci pracovníci z oblasti geofyziky, informatiky a fyziky.

Pripravované prednášky (J. Hartnett)

Viera vo Veľký tresk a Biblia?

Stručne rozoberieme problémy modelu Veľkého tresku a prečo by mal kresťan tento model odmietať.

Svetlo hviezd, čas a nová fyzika.

Nová fyzika rieši aj problém: Ako môžeme vidieť svetlo zo vzdialených hviezd vo vesmíre, ktorý je len 6000 rokov starý?

Rozanalizovanie a opustenie

Veľkého tresku. V súčasnosti sa teória Veľkého tresku propaguje ako taká, ktorá opisuje pravdivú históriu nášho vesmíru. Súčasná dôkazy však poukazujú na to, že Veľký tresk aj naďalej čelí niektorým veľmi vážnym problémom.

Hubblova bublina – Veľký tresk v ťažkostiach. Hubblov teleskop odhaľuje skryté dôkazy o nedávnom stvorení!

42 ZÁPAS O DUŠI

Teraz vidíme stvorené nebeské telesá tak, ako boli stvorené vo štvrtom dni stvoriteľského týždňa pred asi šesťtisíc rokmi.

Dalšie pripravované prednášky: *Svedectvo fotonických štruktúr a štruktúrnych farieb (D. Vajda); Biblický pohľad na geológiu a fosílie (P. Vajda); Boží veľký plán: Od Genezis až po Zjavenie (J. Šíchula).*

Konferenčný poplatok 10 € zaplatíte pri registrácii.

Dalšie informácie o konferencii nájdete na web stránke www.solas.sk

NEOBYČEJNÍ LIDÉ

Milá a vážená sestro, odpovídam za nás Steigerovy, ktorí časopis více než před dvaceti lety začali tvořit a vydávat. Nikdy jsme neměli na mysli nic jiného, než abychom mohli sloužit věřícím v tehdejší Československu. Je zajímavé, že za celý život v Československu (od narození až do r. 1969) jsme nepoznali jednoho křesťana. Jen pro úplnost chci ještě říci, že jsme z Československa odešli jako nevěřící a vrátili se po 23 letech coby misionáři. Toužili jsme po tom, abychom mohli lidem doma sloužit a po našem návratu (v r. 1992) byli lidé velmi vděční a málem by nás nosili na rukou. První roky byly mezi věřícími prostě úžasné. Teď pár slov k Vašemu dopisu, reakcím a výtkám. Píšete:

✉ *Milí přátelé, při pohledu na redakční radu, sestávající z Dr. Ing., Mgr., PdDr., řady Ing., bych vám chtěla vysvětlit, že nejsem ten pravý čtenář vašeho časopisu.*

Od počátku jsme se modlili, aby nám Pán Bůh dal, či vypořádal pomocníky, kteří by se stali našimi pokračovateli. Dlouhá léta jsme neviděli jiskřičku naděje, ale protože jsme se hodně věnovali mládeži, nakonec naši pomocníci a pokračovatelé

vzešli z řad mladých křesťanů. Na rozdíl od starší generace a doby minulé, mohli vystudovat, i když byli věřící. Nevím, proč by tato skutečnost měla být příčinou čtenářského rozladění. Našimi pokračovateli jsou vzdělaní lidé, nejen technicky, v přírodních vědách, ale i teologicky. Je to na škodu? Právě naopak. Jsou to neobyčejní mladí lidé. Važme si jejich ochoty a obětavosti zapojit se do neziskové služby. Každý z nich má svoji rodinu, zaměstnání, povinnosti, ... přesto ochotně slouží druhým. V nedávné minulosti většinová společnost považovala křesťany za nevzdělance a hlupáky. Radujme se z toho, že se doba mění a mnozí křesťané zastávají nejruznější důležité pozice ve společnosti a mohou uplatňovat biblické principy v praxi. Věřte, že se v osobním styku netitulujeme! Na základě Vašeho dopisu jsme se na setkání redakční rady rozhodli, že jména v tiráži budou bez akademických titulů, abychom předešli podobným nedorozuměním.

Jako dítě formálních katolíků jsem duchovní základy nedostala, jako dospělá se potýkám s problémem se soustředit a vaše články jsou na mě moc složité, jako křesťanka mám pocit, že vytváříte teologické problémy, abyste měli co řešit. Nepochybuji, že jsou lidé, které to taky baví a kteří si váš časopis rádi přečtou. Ale já to nejsem. Já jsem praktická křesťanka, která ráda mluví o Boží lásce, učí se pomáhat druhým a evangelizovat.

Možná máte pravdu, že tento časopis může být pro některé čtenáře složitý, ale rozhodně nevytváříme teologické problémy, ale snažíme se na teologické otázky odpovídat z různých pohledů co nejsrozumitelnějším způsobem. Právě proto, že se mnozí věřící nezajímají ani o základy víry, máme v církvích tolik rozbrojů, nepochopení a neposlušnosti. Ten, koho základní otázky víry nezajímají, kterým se z podnětu čtenářů věnujeme, může těžko

někoho evangelizovat. Hovory o Boží lásce jsou chvályhodné, ale Boží lásku ve světle stavu světa nevěřící bez teologického vysvětlení nevidí ani nepochopí. Troufám si říci, že opravdovou Boží lásku prožívají pouze křesťané, kteří poznali hlubší teologické pravdy.

Cílem našeho snažení je pomáhat ostatním věřícím, aby byli dobrými rozséváči Boží Pravdy. Jak se nám to daří, či nedaří, víme od čtenářů. V žádném případě si nemyslíme, že jsme jediní. V dnešní době existuje celá řada možná vhodnějších časopisů než je ten náš, ale všechny mají předplatné. Z naší strany sloužíme všem (i duchodcům a nemajetným). Protože jste sama do časopisu neinvestovala ani korunu, nic jste neztratila.

Váš článek, kde jste srovnávali Pána Ježíše Krista a pana jaro krivohlavého, mne rozčíluje ještě dneska. Kde se ve vás bere ta drzost soudit Božího služebníka, který se snaží pomoci lidem zraněným jako já? Beru antidepressiva a jsem ráda, že je někdo vynalezl a že se vyrábí. Jsem z dětství pozraňovaná a služba církve, ani moje modlitby za uzdravení z deprese mi nepomohly, naopak – dneska si myslím, že z toho, čím jsem prošla, by měl depresi i betonovej patník. Knihy o vztazích čtu s modlitbou a s úctou, hodně mi vysvětlily a věřím, že mi ještě pomohou.

Vaše vyznání a to při vši úctě, je vlastně doznání, že víra a modlitby jsou k ničemu. Nechci říci, že jste vyměnila víru v Boží slovo za víru v pomoc lidského slova, ale co dodat? Bez víry a modliteb k jedinému Bohu jsme na tom hůře, než ten patník.

Ke všemu neštěstí jsem letniční, myslím, že právě trochu nadšení je to, co vašim článkům chybí a v každém čísle, které mi pošlete, se do letničních navážíte.

Píšete, že nám chybí nadšení, ale pokud vím, v Písmu se o nadšení věřících moc nehovoří; spíše jsme vybízeni k se-

bezapření, vytrvalosti a pokojnému soužití, což vede k pozvuzení a opravdové radosti. To, jak zacházíme s duchovními dary, které jsou nám dány je pak něco jiného.

Taky jsem duchodkyně, takže nerozčíluje starou bábu, vymažte moji adresu z vašeho adresáře a posílejte to někomu, kdo si to s chutí přečte. Marie F.

Na rozloučenou chci říci, že je nám líto, že se rozcházíme v tomto duchu. Většina našich čtenářů se na každé nové číslo časopisu těší. A to je důkazem vzájemné lásky, respektu a povzbuzení. Děkujeme, že jste nám tímto dopisem dala nahlédnout do Vašeho srdce a modlíme se, abyste našla pokoj, který Vám chybí.

– Vaši Steigerovi (také duchodci) –

Za následující reakci čtenářce děkujeme.

✉ *Vážení a milí,*
už po napsání dopisu jsem si říkala, že jsem asi přestřelila. Modlitby a víra nejsou k ničemu, to bych lhala. Děkuji vám za 20 let služby a máte pravdu, že když časopis 20 let sloužil, je asi někomu prospěšný, když už ne mě. Jsem ráda, že se mnou máte trpělivost a že se takovým literárním výtvorem, jako je můj dopis, vůbec zabýváte. ... Co se týče souvislosti hlubokého poznání a hluboké víry – opravdu mi připadá, že hlubokomyslné teorie a výklady nedají člověku, který se neumí pokorit před Bohem, vůbec nic. A jak dovést lidi k pokorě před Bohem – těžko říct. Když je neobviní Duch Svatý, můžou být chytří, co hrdlo ráčí a nebude to k ničemu. Takže vám přeju hodně spokojených čtenářů a hodně prostředků k další práci a třeba se setkáme v situaci, kdy si budeme líp rozumět. Ještě jednou se omlouvám, obdivuju vaši trpělivost, že na takové dopisy odpovídáte a ať vám náš Pán žehná vaši práci.

– Marie F. –

Z VAŠICH DOPIŠŮ

✉ *Vážení a milí Steigerovi!*

Přijměte ode mne srdečné pozdravy. Taky, prosím, pozdravujete paní Suchomelovou a všechny okolo Vás. Moc Vám dík za časopis ZoD leden 2010 č. 103 a též moc dík za knížku kázání do kapsy 1. Jsem moc ráda, že jste na mne nezapomněli. Taky v dopise přikládám 100,- Kč na krytí, alespoň částečné, nákladů. Čtu vše s velkým zájmem, ale musím se přiznat, že všemu nerozumím. Dnes snad ani nebudu moc rozvádět, čemu všemu nerozumím, a chci Vám povědět o tom, co se stalo...

Pokračování dopisu pro jeho délku a místy velmi osobní charakter neotiskujeme. Některé z otázek, které nám čtenářka položila, jsou patrné z následující odpovědi, kterou jsme jí zaslali.

Milá sestro Eliško,

Děkujeme Vám za obsáhlý dopis. ...

Začnu tím, co je pro mě jednodušší a srozumitelnější. I když nic z toho, co jste poslala, není jednoduché a podrobně Vám odpovédět by znamenalo týdny studia všech materiálů i jejich zdrojů. Chtěla jste ale odpovědět krátce a výstižně. Tedy:

1. Seniori hledající svou sílu v obraze člověka místo, aby ji hledali u Boha.

Proč se nemodlí, proč raději nečtou Bibli? Proč se nespolehnou na Boží zaslíbení? A znají je vůbec? Uvěřili jim? Přijali je za své? Vždyť je to modloslužba: chtějí, aby jim obraz nebo fotografie, nebo socha svatého nebo cokoli vytvořeného lidskýma rukama nebo nějaký člověk dal to, co jim může dát jenom Bůh.

- ◆ *Já jsem Hospodin. To je mé jméno. Svou slávu nikomu nedám, svou chválu nepostoupím modlám. (Iz 42,8)*
- ◆ *Což smí být mé jméno znesvěceno? Svou slávu nikomu nedám. (Iz 48,11)*

V tom by jim příkladem mohli být právě ti lidé z Nového Města, co se kdysi modlili k Bohu, aby se zastavil mor a On je vyslyšel. Na vybraném místě postavili památník Boží moci, ale tomu místu to ještě nedává žádnou zvláštní moc. To jejich modlitby měly moc:

◆ *Velkou moc má vroucí modlitba spravedlivého. (Jk 5,16b)*

A co **ohněň Hopiů**? Křesťané přece vůbec nepotřebují chodit na takovéto akce, leda že by tam rozdávali evangelizační materiály. Copak někoho může očistit ohněň? – Leda ohněň Ducha svatého. Nebo mu přinést opravdovou radost monotónní zpěv? Takovou radost, která přetrvává, i když se lidi rozejdou domů a začnou se zase zabývat svými všedními starostmi? Takovou radost – radost ze spasení – nám může dát jedině Bůh. A ta radost se k nám vrací i v těžkých okamžicích, stačí si jen připomenout, co pro nás na kříži vydobyl Ježíš, že jsme tady jenom cizinci a že se ubíráme k domovu – nebi a co tam na nás čeká – Zjevení 21, 22.

2. **Ho-oponopono** – za krátkou dobu svého života jsem se setkala s množstvím různých metod, jak být lepším, zlepšit svůj život, své podnikání, svou paměť atd. – Jedinou metodou, jak zlepšit svůj život je ovšem Kristus. Vždyť největším trápením člověka, ať už si to uvědomuje nebo ne, je jeho hřích. Ten nás odděluje od Boha a od věčného života s ním. V hříchu jsme duchovně mrtví, kvalita života bez Boha se rovná smrti, tak to alespoň tvrdí Ježíš:

◆ *Amen, amen, pravím vám, přichází hodina, ano, už je tu, kdy mrtví uslyší hlas Božího Syna, a kteří uslyší, budou žít. (J 5,25)*

Mrtví – tedy ti, kdo sice žijí, ale nemají vztah s Pánem Ježíšem, neuvěřili mu a jejich hříchy nejsou odpuštěny.

Jak tedy změnit sám sebe a potažmo lidi kolem sebe? Uvěřit evangeliu a nechat se proměnit Bohem:

- ◆ *Kdo je v Kristu, je nové stvoření. Co je staré, pominulo, hle, je tu nové!* (2 K 5,17)

Když nás Pán změní a naplní nás svým Duchem, stáváme se solí země:

- ◆ *Vy jste sůl země; jestliže však sůl pozbude chuti, čím bude osolena?* (Mt 5,13)

Jak tedy nepozbýt chuti. Být stále v Ježíši. Žít s Ním, s modlitbou vstávat a také uléhat a očekávat odpovědi, vyznávat mu své hříchy a prosit za odpuštění, číst a rozjímat nad Jeho Slovem, přemýšlet o Něm a o Jeho vykupitelském díle, utíkat se k Němu, chválit Ho, setkávat se s Jeho lidem a v neposlední řadě sloužit mu. Pak spatříme Boží moc a ani si nevšimneme, jak se život náš a život lidí kolem nás mění. Komu se to ale podaří?

- ◆ *Proto vezměte na sebe plnou Boží zbroj, abyste se mohli v den zlý postavit na odpor, všechno překonat a obstát. Stůjte tedy, opásání kolem beder pravdou, obměnění pancířem spravedlnosti, obutí k pohotovému službě evangelium pokoje a vždycky se štítem víry, jímž byste uhasili všechny ohnivé střely toho Zlého. Přijměte také, přílbu spasení a meč Ducha, jímž je slovo Boží. V každý čas se v Duchu svatém modlete a prostě, bděte na modlitbách a vytrvale se přimlouvejte za všechny bratry...* (Ef 6,13–18)

3. Případy lidí, kteří předpovídají konec světa nebo vidí do budoucnosti. Bible před tímto jasně a zřejmě varuje. Pokud tito lidé nejsou úplní podvodníci (což se v mnoha případech stává, především pokud jde o předpovědi konce světa) a skutečně mají nějaké schopnosti, nevíme, odkud tyto schopnosti pocházejí a není radno si s nimi zahrávat.

- ◆ *Vyvstanou Ižimesiášové a Ižiproroci a budou předvádět znamení a zázraky, aby svedli vyvolené, kdyby to bylo možné. Vy však se mějte na pozoru!*

Všecko jsem vám řekl předem.

(Mk 13,22–23)

Všechno, co potřebujeme vědět pro náš duchovní život, abychom zachovali věrnost Bohu, abychom měli moudrost k životu, máme v Bibli (Ježíš nám všechno řekl předem). Nepotřebujeme vědět, co se stane v roce 2012 ani v jiných letech. Pán nás vším provede. A co se týče konce světa, Ježíš nás odrazuje od pátrání po jeho příchodu, a zároveň nám jde příkladem:

- ◆ *O onom dni či hodině neví nikdo, ani andělé v nebi, ani Syn, jenom Otec.* (Jan 13,32).

Ježíš to neví a nezdá se, že by mu to nějak vadilo. Jednejme také tak.

4. Nakonec jsem si nechala to nejtěžší – utrpení lidí, které prožívají především, když si Bůh odvolá jejich blízké. Sama jste, myslím, napsala odpověď – „je to asi veliké tajemství, proč se to děje a jak...“ Nerozumíme tomu, proč Bůh s někým jedná tak a s jiným jinak, proč si někoho odvolá mladého a někdo je tady dlouho. Rozhodně ale víme, že nemůžeme našeho Pána obviňovat z nespravedlnosti nebo z mstivosti nebo z jiného hříšného jednání. Bůh je přece dobrý. Naopak **nikdo** z nás si nezaslouží **nic** dobrého, nikomu z nás není Pán Bůh nic dlužen. To my jsme dlužní, to my jsme zhrěšili a sami ani nedovedeme zhodnotit hloubku svého vlastního hříchu ani to, jak moc Pána uráží. Jen podle toho, že sám jediný, dokonalý, věčný Boží Syn musel za ten hřích zaplatit svým životem, poznáme hloubku a velikost našeho hříchu.

Přesto si myslím, že i v takto těžkých životních okamžicích křesťané mohou shledávat určitý smysl a Boží záměr (i když mu třeba v tu chvíli nerozumí a vůbec je asi těžké to přijmout). Z Bible víme, že Boží smýšlení s námi je o pokoji a známe i další zaslíbení, týkající se událostí v životě křesťanů. Zatímco nekřesťané jsou ponecháni zcela bez naděje, leda že by uvěřili v Pána.

Jak ale v takové situaci reagovat? Zrovna tady mám dopis od jedné paní, která prožila v životě různé těžkosti, musela se vyrovnat se ztrátou manžela i s vlastním nevyléčitelným onemocněním. Co mohla dělat? Jedině zoufale volat k Bohu. A Pán odpověděl a pomohl. V takových situacích Bůh přece nemlčí, ale odpovídá. Vždyť i jemu zemřel ten nejbližší – jeho Syn.

PS: Ještě Láďa – bezdomovec. (...) Nenechte se zneužívat, můžete třeba stanovit nějaké podmínky, aby začal pracovat, aby se s Vámi modlil, četl Bibli, nebo aby on pomáhal také Vám. (...)

Kéž Vám Pán dá moudrost.

S přáním Božího pokoje

– Iva Suchá –

✉ *Vážená redakce časopisu.*

Dostávám pravidelně váš časopis. Jsou tam zajímavé věci. Někdy ale trochu akademické. Myslím tím, že slova jsou často volena pro vyšší intelekt. Největší problém ale vidím v tom, že nenacházím nikde silná varování věřících před odpadnutím od víry v Krista a tím, hlavně ke konci servání v odpadnutí či nevíře, dojde ke ztrátě věčného života s Kristem.

V rozhlase i v mnoha časopisech je jen psáno o výzvách k obrácení, ale neříká se většinou nikde, že jen ten, který vytrvá až do konce, bude spasen.

Připadá mi to, jak je psáno: Mír, mír, ... který vlastně mírem není! Jen: Přijmi Ježíše a bude vše OK. Budeš spasen! Jsou to populární slova.

Nedávno jsem četl ve 2. Listu Petrově druhou kapitolu (v. 1–4). Je tam jasně napsáno o lidech, kteří budou popírat Panovníka, který je VYKOUPI! Je tam řeč o lživých učitelích a prorocích. Když je tedy Bůh vykoupil, jako všechny křesťany, kteří se obrátili a jsou znovuzrozeni, a potom odpadli, a dali se na jinou cestu, potom jejich zhouba je blízka (v. 3)!

Je to jasná řeč. Vy jste přeci také vykoupeni prolitou krví Kristovou? Proč je v Bibli tolik varování, kdyby člověk byl natrvalo zachráněn po obrácení? Také jasně to vidím v podobenství o vinném keři, který nenese ovoce. Je vyťat a vržen do ohně. Je ještě mnoho dalších příkladů a veršů, které jasně mluví a silně varují před odpadnutím. Přeji Vám všem Boží požehnání.

– M. E. Sněžné, 16. května 2010 –

Děkujeme za všechny vaše reakce a také za tuto. Doufáme, že toto číslo jako celek je dobrou odpovědí na Váš dopis. Ohledně jistoty spásy viz. článek Když už nelze činit pokání nebo ze starších čísel např. Zachování svatých (ZoD č. 65). Nelze než souhlasit s tím, že mnohé z toho, co je dnes nazýváno hlásáním evangelia, je ve skutečnosti jen bezzubým voláním k bezbřehé, bezbolestné a všeobjímající lásce – evangelium bez pokání.

Rozhodně nechceme být takovými utěšiteli, kteří by přinášeli falešnou naději tam, kde má být volání k pokání. Ale jako studenti Božího Slova vidíme, že Pán Bůh nepovolal jenom takové muže, jako byl Jan Křtitel, který volal k pokání, ale i takové jako byl Josef, neboli Barnabáš (což znamená syn útěchy – Sk 4,36), nebo Apollos, který uměl přesvědčivě vykládat svaté Písmo (Sk 18,24), či Titus, který uměl dát věci do pořádku (Tt 1,5) a další.

Také v samotném Písmu nejsou jen pasáže varující a kárající, ale také místa, odkud čerpáme útěchu, posilu, radost, moudrost pro každodenní život v rodině, v práci, ve službě i v církvi.

Modlíme se za to a usilujeme o to, aby náš časopis byl takovým časopisem, který přináší „všelikou radu Boží“ (Sk 20,27 kral.). Proto se snažíme přinášet články ze všech oblastí křesťanského života a od autorů, kteří nám pomohou růst v poznání Krista.

– Jaroslav Kernál –

Nakladatelství Poutníkova četba

Kdyby zvířata mohla mluvit ...

Werner Gitt – K.-H. Vanheiden

Kniha o zbožném myšlení

Zvířata disponují vskutku účinnými komunikačními systémy, aby se navzájem dorozuměla. Nemohou s námi ale rozmlouvat v lidské řeči. Prosto se autoři postavili do role jejich zástupců a stali se jejich mluvčími. Možné otázky kladou zvířata sama a odpovídají na ně v myšleném rozhovoru.

122 stran, A5, brož. vazba, cena: 80,- Kč

Lež evoluce - Ken Ham

Objevme význam a aktuálnost knihy Genesis a skutečnou podstatu důsledků kreace a důsledků evoluce, o kterých jsme možná nikdy nepřemýšleli!

174 stran, A5, brož. vazba, cena: 160,- Kč

Genesis a úpadek národů - Ken Ham

Historický rozbor myšlení, který vedl ke vzniku pochybností o pravdivosti biblické knihy Genesis.

77 stran, A5, brož. vazba, cena: 80,- Kč

www.PoutnikovaCetba.cz, Poutnik@PoutnikovaCetba.cz, tel.: +420 472 741 623

Poutníkova četba, Žandov 85, Chlumec 403 39

Zápas o duši a Poutníkova četba Vás zvou na 2. Zimní konferenci na téma:

Co je evangelikální?

Konference se uskuteční **22. ledna 2011 v Brně**, v modlitebně Wesleyánské církve, Dusíkova 5, Brno – Lesná

Témata konference:

- 5 reformačních Solas jako základ evangelikalismu
- Sola Scriptura jako protiklad modernímu tzv. evangelikálnímu liberalismu
- Sola Gratia jako výzva proti laciné milosti
- Sola Fides v kontrastu k tzv. modlitbě přijetí
- Solus Christus vylučuje více cest ke spasení
- Soli Deo Gloria nemůže být naplněno na člověka zaměřeným konzumním křesťanstvím

**Objednávky časopisu, knih, nahrávek
a případné připomínky, názory, náměty nebo
články adresujte na:**

zapasodusi@gmail.com

Nebo na adresu: **Zápas o duši**
Veleslavínova 14
400 11 Ústí nad Labem

**Dobrovolné příspěvky pošlete přiloženou složenkou
nebo převodem z účtu**

**Jako variabilní symbol použijte číslo
uvedené na Vaší etiketě**

Název účtu: ZOD - HCJB World Radio
KB Pohorelec 152/3, 11800 Praha Hradčany
Číslo účtu: 96538621 / 0100

<http://www.reformace.cz> nebo <http://zod.reformace.cz>

**Můžete poslouchat nebo si stáhnout několik
set audio pořadů nejen z produkce HCJB, ale i z produkce TWR •**
Přečtěte si všechny ZODY od roku 1989 • Přečtěte si desítky úvah
• Podívejte se na vznikající složku s elektronickými knihami •
Ve složce o Ekvádoru najdete mnoho zajímavostí

HCJB online vysílání na <<http://www.radio7.cz>>
každé pondělí od 8:30 do 9:00

HCJB online vysílání na <<http://www.lumen.sk>>
každou neděli od 10:45 do 11:00

ZÁPAS O DUŠI © vydává ZOD - Zápas o duši, HCJB World Radio
Hošťálkova 1b, 169 00 Praha 6, IČ: 41605012

Redakce a administrace: Veleslavínova 14, 400 11 Ústí nad Labem

Šéfredaktor: Jaroslav Kernal

Redakční rada: Radovan Hýnek, Petr Papež, Klára Steigerová, Pavel Steiger, Jan
Suchý, Iva Suchá

Číslo 105, vyšlo 20. července 2010, ev. č. MKČR: E 11180

Tiskne PBTisk s. r. o., Dělostřelecká 344, 26101 Příbram

Vychází čtyřikrát do roka. **NEPRODEJNÉ!**

ISSN 1804-2880